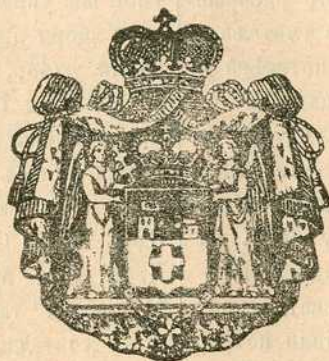

СРПСКИ СИОН

Год. XIII

Број 15

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ И ЈЕРАРХИЈСКО-ЦРКВЕНЕ СТВАРИ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протојереј Димитрије Руварац

У Ср. Карловцима у петак 15. августа 1903.

ЗВАНИЧНО.

Извештај

о седници архид. шкоског одбора, држане у Карловцима 19. априла (2. маја) 1903. под председништвом Његове Светости преузвишеног госп. српског Патријарха Георгија Бранковића.

1. Узета је на знање окружница в. кр. угар. министарства богочасти и јавне наставе, којом исто моли поднашање тројне кандидације дотичних бивших учитеља ради поделења једне упражњене припомоћи од 200 К из закладе пок. „барона Сине“.

2. Узета је на знање наредба Шк. Савета, да се поднесци епарх. шк. одбора ради издања декрета учитељима и учитељицама Шк. Савету отправљају кад истекне рок призива у дотичном избору.

3. Решено књигу под натписом: „Историјска педагогика“ од Петра Деспотовића из Алексинца набавити за арх. шк. одбор и препоручити исту свима цркв. општинама ради набавке за своје шк. библиотеке.

4. Н. Ђ. Вук. главни шк. референт и В. П. из Земуна одређени на истрагу против учитељице С. Ж., учитеља Ј. В. и Д. С. односно Д. С. из Митровице.

5. Препоручује се топло молба Д. Ч. удовице негдашњег учитеља осечког М. Ч. саб. од-

бору ради поделења припомоћи.

6. Не прима се „Српски митрополијски Гласник“ за званичан орган, него се задржава „С. Сион“ као такав.

7. Уступа се архид. адм. одбору на ревизију прорачун учитељ. миров. фонда и школ. благајне у О. за 1902. год.

8. Одобрен прорачун прав. срп. цркв. општине у О. за два школска фонда за 1903. год.

9. Срп. цркв. општини у Ч. враћен прорачун за 1903. год. о издржавању тамошњих вероиспов. школа, да пети прорачун тамошња цркв. скупштина прими и одобри.

10. Све списе односеће се на избор учитељице М. П. из К. поднети Ш. С. на надлежно званичење.

11. Тужба са свима на исту односећим се списима шк. одбора у З. против тамошњег учитеља Д. Л. издата гл. шк. референту, да се с чланом арх. шк. одбора В. П. спроведе на лицу места истрагу и по том извештај поднесе.

12. Тужба шк. одбора у З. против тамошњег учитеља Б. Ђ. ради неуредног вршења дужности и јавно нанесених увреда председнику и шк. управитељу; издаје се с прилози главном школ. управитељу, да с В. П. из З. у тој ствари истрагу спроведе.

13. Извештај шк. одбора у З. и тамошњег шк. управитеља о стању школа с изводом из записника о манана и недостатцима у тамошњој школи за 1901/2. год. од државног школског надзорника и са закључком месн. шк. одбора, по којима је учитељ Б. Б. показао слаб успех и

дата му опомена, издаје се глав. шк. референту да на лицу места извиђај спроведе. 14. Одобрен је закључак срп. прав. цркв. скупштине у З. којим је у дољноградској школи П. паралелни разред отворен и наређено истој да се стечај на исто место распише и учитељица избере. 15. Избор Ј. У. за учитеља у срп. вероиспов. школи у М. одобрен и потврђен и позвана опћина да поднесе његову оригиналну диплому ради исхођења декрета. 16. Ј. У. учитељу у М. подељен писмен укор, што је своје учитељско место у Е. без отказа напустио. 17. Наложено срп. прав. цркв. опћини у Б. Б., да учитељу И. К. за 1901. и 1900 своту од 160 К као награду за пофторну школу исплати, и да у будуће свагда припадајућу своту у прорачун ставља, а остало потраживање учитељево одбити. 18. Тужбу Ф. Л. бившег бележника у Б. Б. против тамошњег учитеља И. К. као лажну одбити. 19. Закључни рачуни учитељске мир. закладе и шк. благајне у О. за 1901. годину издати у архид. адм. одбору на ревизију. 20. Срп. прав. цркв. опћина у О. извештава, да је уложила уток на Шк. С. због непотврђеног избора С. К. за тамошњег учитеља, што је на знање узето. 21. Позвати прав. срп. цркв. опћину у Г. да пошаље 4 К за препис замољеног штатута тамошње св. савске закладе. 22. Тужба С. Ј. у К. против тамошњег учитеља Р. М. услед молбе овога као непосредно поднета доставља се месном шк. одбору на надлежно уредовање. 23. Дозвољено С. Ж. учитељци у М. да може у ваншколским часовима у предметима III. и IV. разреда осн. школе поучавати В. В. кћер др. Н. В. у М. и да ова има разред по разред полагати приватно на крају сваке године пред месним шк. управитељем. 24. Спроведена је с препоруком молба Ј. В. учитеља у М. Саб. одбору ради поделења припомоћи за лечење. 25. Вероисповедним шк. одборима, шк. управитељима, и учитељима по архидијезеци препоручити, да се најтоплије заузму око привредног унапређења својих опћина и да ће им у том погледу управа привредника у З. у свако доба на руци стојати и саветом помоћи. 26. Поново се позива срп. прав. цркв. опћина у З. да поднесе молбу с прилози Б. Б. изабраног учитеља, пошто исти архид. шк. одбору нису послати. 27. По годишњем извештају главног шк. референта о стању срп. прав. вероиспов. школа за 1901/2 год. обратити се представком на вис. кр. земаљ. владу да у своје делокругу сходне корак учини, да се шк. здање п. дворане у К. оправе; наложено поново срп. прав. цркв. опћини у Б. да здање мушке школе прошири ил. изнова са-

зида; позвати цркв. опћину у В. да избере шк. одбор, да учитељски стан оправи, и шк. дворану с новим намештајем и училима снабде; наложено, да учители и учитељице у М. под председавањем месног шк. управитеља сваког месеца седнице учитељског збора држе и записник воде; упитати архид. админ. одбор, да ли су шк. здања у М., З., Ч., О., Б. Б., Ст и Н. Б., и Б. од пожара код франц. уг. друштва осигурана; за ревносно и савесно вршење својих учитељских дужности изречена је похвала и признање овим учитељима и учитељицама: В. П. у З., Е. К. из О., С. Ж. из М., С. Ст, и З. Ј. из З., Д. Ђ. и М. М. из К. 28. Тужба јереја Д. Р. из М. против тамошње учитељице З. уд. Т. издата истој учитељици на изјаснење и позван месни шк. управитељ да своје образложене примедбе у погледу понашања поменуте учитељице поднесе.

Извештај

о раду седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Сент-Андрији 1. (14.) јулија 1903. под председништвом Његова Високопреосвештенства господина Лукијана Богдановића, епископа будимског.

Узета је на знање извина неких чланова из II. турнуса, што у ову седницу нису могли доћи, на чија су места други чланови позвани. — Оверовљен је записник седнице ове конзисторије од 6. (19.) маја о. год. без примедбе. — Известиће се јереј Петар Весин у Шиклушу и јереј Стеван Ђурђевић у Чобанцу, да им је министарство просвете и богоштовља на исплату дозначило допуну свешт. дотације из држ. средстава за II. половину о. год. — Известиће се протојереј Корнел Чупић, јереј Стеван Чампраг, јерођакон Доситеј Поповић, јереј Стеван Ђурђевић, јереј Георгије Голуб, јереј Василије Хужвик, јереј Александар Павловић и јереј Јован Бешлић, да су сваки по 150 круна држ. припомоћи добили. — Известиће се удовица Софија Живковић и удова пок. јереја Давида Бољарића, да су по 100 круна држ. припомоћи добиле. — Известиће се Адријан Станишић, игуман, о дочењу држ. припомоћи од 100 К, удова Емила Хајдана и Василија Мастановић од 50 К, а удова Владимира Ракића рођ. грофица Малвина Зетвиц од 200 К. — Поднеће се мњење на молбу пок. јереја Константина Николића ради дочења држ. припомоћи у томе, да би се иста

припомоћ удовици његовој могла издати. — Известиће се исто министарство, да је цена за „Törvénytár“ и „Rendeletektára“ још 5. маја о. год. намирена. — Узет је на знање извештај Његова Високопреосвештенства, да је јерођакон Доситеја Поповића црвеним појасом одликовао као и уплата 10 К у епарх. фонд од стране одликованог. — Захвалиће се високопреосвештеном господину епископу Дру Н. Милашу на послатом „Шематизму далматинско-истријске епархије за 1903. год.“. — Узето је на знање през. публиковање одлуке високославног Саборског Одбора, којом је удовици пок. јереја Василија Мاستановића подељена припомоћ од 120 К за 1903. год. — Узето је на знање презид. извешће, поднесено високославном Саборском Одбору у погледу имовног стања свешт. удовице Соф. Бољарић. — Узето је на знање през. публиковање одлуке високославног Саборског Одбора, којом је удовици пок. јереја Константина Николића мировина од год. 400 К у тецај стављена. — Узето је на знање през. извешће, којим је високославни Саборски Одбор о извршењу набавке канц. намештаја и уређења епарх. архиве извештен, и молба, да преосталу своту, која је на ту циљ одређена, исплати. — Са захвалношћу је примљен први „Шематизам новоосноване митрополије бањалучко-бихаћке за 1901. год.“. — Подељена је опомена администратору парохије у Срп. Т., што је там. учитељицу у цркви безобразницом назвао, о чему ће се уз повратак списа епарх. школ. одбор будимски известити ради даљег поступања против учитељице. — Одбијена је тужба Јована Малешевића и другова из Мохача против там. цркв. одбора у предмету издавања једног цркв. стола, из разлога, што је односно решење цркв. одбора још пре 3 године правомерно постало. — Узето је на знање през. одобрење програма окр. протопрезвитера мохачког, по ком је намеран своју овогодишњу визиту по горњем делу свога округа обавити. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера мохачког о предаји филијалне парохије у Ланчугу у администрацију јереју Јовану Б. Милићу, пароху шумбачком. — Узето је на знање циркуларно публиковање оvd. наредба у мохачком протопрезвитерату с тим, да се сваки наредбени табак има по добивеном упуству на полеђини са односним рубрикама снабдети, и пожуриће се окр. протопрезвитер будимски, да свој овопредметни извештај, односно публиковане наредбе овамо

на увид што пре поднесе. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера мохачког у погледу једног недостатка, који се на једној публикованој наредби кривицом братства манастира Грабовца, као администратора веменске и печварске парохије, показао. — Узети су на знање извештаји подручних окр. протопрезвитера, да су држање овогодишње свешт. исповести и протопрезвитерских зборова због краткоће времена за израду писмене радње за пост пред празник Успенија пресв. Богородице одгодили. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера и пароха будимског о исправку матице крштених у Будиму гледе рођења Фрање Томека, о чему ће се високо министарство богочасти и јавне наставе уз повратак списа известити. — Од писмених радњи, које су лањском протопрезвитерском збору поднесене, похваљене су радње јереја Јована Бешлића, јереја Петра Весина, Гаврила Бољарића окр. протопрезвитера и јереја дра Владимира Димитријевића, остале радње су на знање узете, а јереју Јосифу Грујићу, јереју Емилу Чупићу, јереју Николи Пајићу, јереју Јовану Пачаризу, који задате теме у опште нису израдили или су их врло површно израдили, подељена је опомена. — Узето је на знање, да је през. путем најтоплијом препоруком поднесена високославном саборском одбору молба јереја Уроша Мађаревића ради припомоћи за лечење. — Известиће се јереј Урош Мађаревић, да ће му се 1902. год. поднесене проповеди вратити, чим их комисија прегледала буде. — Саопштиће се епарх. скупуштини оставка јереја Уроша Мађаревића на чланству конзисторије. — Узето је на знање уручење оvd. бракоразводне пресуде у парници Петра Рафајловића против Смиље рођ. Сокић из Медине и поднесак свих овопредметних списа високочасном митрополитско-црквеном савету на више расуђење. — Узето је на знање, да су молбе јереја Стевана Михалдића и јер. Димитрија Рајића ради получења упражњеног парох. места у Ст. Сивцу епарх. конзисторији бачкој са препоруком на даље поступање президијално поднесене. — Узето је на знање през. подељење допуста јереју Јосифу Грујићу од месец дана и протопрезвитеру Гаврилу Бољарићу од 16 дана. — Упућен је јереј Димитрије Грујић, да цркв.-општинска писма без овлаштења не сме примати, а још мање отворити. — Узето је на знање изјашњење јереја Георгија Голуба, зашто није осветио во-

лицу Виљему Панићу, а овај је упућен, да се свештенику своје за парохијанина пријави. — Дозвољено је, да се у кечкеметској цркви не служи, док се изнутра оправља. — Узето је на знање извешће управног одбора у Батосеку у погледу цркв. стола, који би Стеван Драголовић себи хтео задржати. — Узет је на знање распис стечаја ради сталног попуњења парох. места у Вемену. — Славко Николић из Кишфалубе постављен је за администратора парохије у Срп.-Титошу и Владимир Белеслин из Сирига за администратора у Дуна-Сечују, с тим, да се имају по получењу опроста година, потребног за свештенички чин, ваљано инструисаном молбом обратити на епископа дијецезана ради рукоположења, а са тамошњим садашњим администраторима учиниће се расположење у своје време, када наведени богослови рукоположени буду. — Издаће се администратору парохије у Балашађармату на извиђај пријава римокат. парох. звања у Ипољшагу, да се Матилда Поповић на самртној постељи у римокат. веру „натраг“ вратила. — Разведен је брак Добрена Лазића из Вилања и супруге му Косе рођ. Кресић из Шарока, даље Михаила Крестића и супруге му Милке рођ. Стаменић из Медине. — Наредиће се цркв. одбору у Мохачу да плоче, које су у спомен рестауровања там. храма смештене, из унутрашњости храма одстрани, да би се избегли и немили догађаји, којима незадовољници прете у случају том, ако се спомен плоче у цркви оставе.

НЕЗВАНИЧНО.

Скуп

источно-православних архијереја из Угарске и Аустрије у Бечу 1850/1. године.

Д. Р.

На преставку патријарха Јосифа Рајачића одобрило је Његово Величанство у начелу 5/17. Октобра 1849. по министарском отпису од 20. октобра (1. Новембра) и. г. држање у Бечу скупа источно-православних епископа из Угарске и Аустрије, на ком да се посаветују о црквено-просветним потребама своје цркве и народа.

А на поновну преставку патријарха Рајачића од 23. Октобра (6. Новембра)

1849., да се одржи исти скуп на пролеће 1850., одобри 6 (18.) Новембра министар унутрашњих послова Бах, под кога су у то време спадале и црквено-просветне ствари источно-православне цркве из Угарске, Ердеља и српске Војводине, да се исти скуп одржи у прву недељу Априла идуће 1850. године, изјавивши патријарху подједно, да ће му већ доставити и програм истог саветовања.

Патријар је известио о томе епископе из Беча 21. Децембра 1849.

По учињеном споразуму између патријарха Рајачића и министра Баха, одређен је био 7/19. Мај 1850. за исти скуп. Ну, како је патријар Рајачић изнурен био од силног напора у 1848/9. години, и требало му одмора; то је 22. Априла и 14. Маја и. г. известио епископе, да је по одобрењу министровом од 8/20. Маја, одложио исти скуп до 6/18. августа и. г.

На овај је обавештај патријархов, одговорио му 5. Јунија из Пакраца Евгеније владика горњо-карловачки, у ком је напоменуо: „— — него нас тишти прво: што управо не знамо, какви ће предмети тамо се предузимати, да би се приуговорити могли, а надали смо се от јесенас да ћемо извјешчени бити. Та ваљда је и вис. минастериуму стало што за тим, да нас приуговорљене застане, и с нужднима поне снабдевене датима; за то ако је возможно, молимо В. С. да нам од прилике предмете соопштите удостоите. — — —“

Скуп се не одржа ни 6/18. Августа, него се по наредби министровој од 5/17. Септембра имао одржати 18/30. Октобра.

15. октобра, доставио је министар патријарху програм за иста саветовања а подједно га је и известио, да је одредио у министарству унутрашњих послова нужне просторије за саветовања; да је одредио одсечног саветника Привицера, да им буде при руци за нужна извешћа и потребне документе, и да је наредио, да им се из државне благајне подмири путни трошак и издржавање у Бечу.

Програм министров састојао се из 5 тачака, и то 1) О уређењу конзисторија 2) О уређењу свештенства и њиховог издржавања 3) о уређењу богословских за-

вода 4) о уређењу народних школа и 5) саветовање о поднесеним влади разним предлозима из појединих епархија, а особито о установљењу фонда за свештеничке удовице и сирочад.

Прва претходна седница епископског скупа одржана је у Бечу 17. (29.) Октобра 1850. под председништвом патријарха Рајачића, а у присутности епископа: Пантелејмона Живковића темишварског, Евгена Хакмана буковинског, Евгена Јовановића горњо-карловачког, Стефана Крагујевића пакрачког, Јерстеја Мутибарића далматинског и Андреје Шагуне ердељског.

Перовођа је био архимандрит беоцински Сергије Каћански.

У истој је изјавио патријар Рајачић, да из врло важних узрока није могао позвати и Платона Атанацковића, епископа бачког у седницу, што је од осталих узето на одобравајуће знање.

На предлог патријархов закључено је, да се 19. (31.) Октобра одржи призивање св. духа у св. тројичној Цркви, а за тим да се прва седница одржи 20. Октобра (1. Новембра) што је и учињено.

У њој је патријар изјавио, да пошто су по министеровом отпису од 15. Октобра на саветовања позвати и администратори бачке, вршачке и арадске епархије, а пошто по учењу источно-православне цркве презвитерима нема места у епископским саветовањима; то се исти не могу у њих ни пустити, него кад се позову да даду своје мњење о чему, имаће га дати, и у том смислу има се и министар извести, што је од осталих епископа и усвојено.

За тим је по прочитању одређеног од министра дневног реда, усвојено, да сваки од њих узме посебице или још с киме, да по проучењу приспелих предлога, учине предлог за поједине предмете, који би се по том узели у претрес.

Епископ је Хакман узео на себе, да изради предлог о конзисторијама.

Саветовања су се епископска отегла у недоглед.

Међутим су у почетку фебруара 1851. црквено-просветне ствари источно-православне цркве прешле из руку министра

унутрашњих послова Баха, у руке министра просвете Туна.

Патријар Рајачић у своме допису, у ком је изразио своју радост министру Туну, што су црквено-просветне ствари источно православне цркве дошле у његове руке, подједно жалио му се, како није могао да дође до нужних докумената из архиве дворског савета и угарске дворске канцеларије, због чега не може епископски скуп да доврши поверени му посао, те молећи га да настоји, да му се у смислу његовог искања од 8. Новембра и 2. Децембра пр. г. искани документи пошљу, јер у противном случају, мораће поверени им посао израдити по свом нахођењу без обзира на пређашња мњења и предлоге, или разићи се.

Министар му Тун одговори на исту његову изјаву 2. Марта, уз које му достави чеке документе, ал подједно му онако фино рече — по швапски —, да је до многих нужних докумената могао доћи и преко епископа из њихових архива, те га учтиво позва, да се пожуре са повереним им послом.

Како скуп епископски све до 14. (26.) Априла 1851. не достави министру ни једног свога предлога; то министар Тун позва патријарха Рајачића, да се епископи мало пожуре и да му најдуже до 3. (15.) Маја поднесу своје предлоге.

На тај позив министров, достави му патријар 5. (17.) Маја под А. Б. предлоге за унутрашње и спољашње уређење источно-православне цркве.

Предлог под А. потписао је патријар Рајачић и епископи Евгеније Јовановић и Стеван Крагујевић, а саставио га је Евгеније, а под Б. предлог епископа Евгеније Хакмана.

Први се тицао уређења српске цркве у Угарској и Хрватској и Српској Војводини и војеној крајини, а други цркве у Буковини.

Подједно је известио патријар министра да ће под В. доставити му предлог за редукцију парохија, стечајног испита за свештенике и дотацију свештенства, а под Г. предлог за дотацију епископа.

19. (31.) V. доставио је патријар мини-

WWW.UNIL
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

стру под Д. предлог епископа Хакмана о бословским заводима и семанарији, а под Е. о истом предмету његов и епископа Јовановића и Крагујевића предлог, под Ж. Хакманов и његов и епископа Јовановића и Крагујевића предлог о уређењу народних школа.

Подједно се — рече — ради на предлогу о уређењу мировине за свештеничке удовице и сирочад.

У истом је писму известио патријар министра, да поред најбоље воље, није могло доћи до споразума, да се заједнички предлози поднесу, пошто епископи Шагуна и Мутибарић не хтедохе никако па то пристати, а из каквих разлога није му познато. Буковинска епархија има — рече — својих посебних интереса.

Пошто епископ будимски Атанацковић, није могао учествовати у саветовањима, то ако би и он поднео какве предлоге, то се рече пада од увиђавности министерове, да се исти предлози, без његова саслушања не могу узети у обзир.

Епископ темишварски Живковић умро је у Бечу за време самог скѣпа 10. Марта 1851.

Министар Тун известио је епископе 3 (15.) Јунија, да се попуђење упражњених епископија не може пре предузети, док се не сврши Платонова ствар, те их за то упућује, да је проуче, како би се дошло до споразума, да се она једном доврши, а по том да се могу повратити у своје епархије.

Како је Платонова ствар свршена, види се из наших чланака: „*Патријар Јосиф Рајачић и владика Платон Атанацковић*“.

У идућим бројевима донећемо наведени предлог под А. о унутрашњем и спољашњем уређењу источно-православне цркве, у преводу нашег пријатеља пречасног г. Васе Николајевића, проте и пароха пришког.

Иста ће работа добро послужити као грађа будућим градиоцима бити имајућег штатута: о уређењу наше црквено-народне автономije.

Патријар Јосиф Рајачић и владика Платон Атанацковић

Приопштио

Д. Р.

Пошто је Платон предао патријарху све примерке своје „Аналитике“, које је овај дао уништити, издао му је патријар Јосиф ову грамату:

Јосифъ

вожію Милостію — — —

Иже во видѣніи огненныхъ языкъ съ не-
весе ниспославый пресвѣтагѡ Дѣха на свѣтлымъ
своѡ ученикъ и Апостолы Хрїстосъ истинный
Богъ нашъ, законоположилъ есть во свѣтлѣй
своей Церкви степеней и чинѡвъ чинъ, избра-
вый Апостолы, сіиже Епископи и Пастыри,
ѡ нихже дрѣгоприматеанѣ и до сегѡ дне
Правители и пастыри стада Хрїстова оныже
благодати и дара, ихже и самїи Апостоли ѡ
Хрїста Господа полѣчиша, сподоблѣтисѡ удо-
стоншасѡ.

Симже образомъ и Мѣрность Наша по
неиспитанымъ Промотренїѡмъ вожіѡмъ сѣдѣамъ
сегѡ дара удостонвшесѡ, и не токмѡ по все-
общемъ ученїю, Правилѡмъ, и основаноложе-
ніѡмъ православнымъ нашеѡ восточнымъ церкви,
и по начинанїѡмъ сѡмъ нашеѡ Иерархїи; но и
силою дарованныхъ Православномъ клирѡ и На-
родѡ Гервскомѡ безсмертнымъ памяти Импера-
торми и кралми Августѣйшагѡ Домѡ Австрїи-
скагѡ и нынѣ славнѡ владѣюцимъ, благо-
стрѡвнѣйшимъ Императоромъ, и великимъ
воеводою нашимъ, Сгѡ величествомъ Францомъ
Іосифомъ І. милостивѣйше сопризнанныхъ и
соптвержденныхъ Прївїлегїй, имѣще власть и
должность, еже во смыслѣ повѣренагѡ Намъ
Патрїаршескагѡ, Архїепископскагѡ и Митро-
полїтскагѡ званїѡмъ во всѣхъ въ Монархїи Ав-
стрїиской нашегѡ православнагѡ восточнагѡ
благочестїѡмъ Епархїѡхъ дѣхѡвное попеченїе искренѣ
и ревностенѣ во користь православнымъ нашеѡ
церкве носити; [на ұпразниный смертію прѣв-
свѣщенѣйшагѡ иногда Епископа Георгїѡ Хра-
нислава Престолъ сей архїерейскїѡ Будимскїѡ
Епархїи Епископа Куръ Платѡна Атанацкови-
ча мадѣарскимъ иногда Правительствомъ кромѣ
споразмѣнїѡмъ Нашегѡ Сгѡ величества Фердї-
нандѡ І. предложеннагѡ, и тѣмже Сгѡ вели-
чествомъ не совершеною волею, но по чрезвы-

чайнымъ тогдашнимъ вѣстоательствомъ вдово-
 брѣнаго, а реченымъ мадварскимъ Правител-
 ствомъ углашенаго за таковаго непризнати
 междѣтѣмъ по темъ за благо сѣдишомъ, что
 тойже Г. Епископъ державса и по истеченій
 высочайшаго Манѣста ѿ 3. Окт. 1848.
 мадварскаго Провительства, услѣгы Емъ тво-
 ривъ и неположивъ званіе верховнаго Управи-
 теля Церкви, на предвѣсжденіе Правилъ и
 основоположеній нашея церкви, и противъ
 клатвы даныа, ѿ тогъже Провительства прі-
 лтое, во великое сомнѣніе привелъ вѣрность
 къ православной нашей Церкви, и Егъ Импе-
 раторскомъ величествѣ въ лицѣ Церкви со клат-
 твою вѣщаною — но послѣкъ тойже нынѣ
 именованый Епископъ Куръ Платонъ Яданац-
 ковичъ предъ нынѣшнимъ Егъ величества
 высокимъ Правительствомъ очистиа себе ѿ
 подозренія невѣрности прамъ Егъ Император-
 скомъ величествѣ; книгѣже на предвѣсжденіе
 верховнаа власти во церкви нашей противъ
 Правилъ и основоположеній Церкви вообще,
 нарочнѣже противъ правъ сѣа Иерархіи нашея
 имъ сочиненію и печатанію во всѣхъ Егъ
 Экземпларехъ Намъ на расположеніе предалъ
 есть; а Егъ величество, милостивѣйшій нашъ
 Императоръ и великій воевода поводомъ симъ
 по благоутробію своемъ и по любви къ своимъ
 вѣрнымъ подданикомъ, православнаа восточ-
 наа Церкви сынѣмъ, Рѣчнымъ своимъ Пи-
 саніемъ подъ 14. (26) Івнѣа с. л. на Насъ
 ниспѣщеннымъ всемилостивѣйше вѣзвѣдити
 во вѣдѣще благоизволилъ Естъ Церковъ нашѣ
 Православнѣю въ Державахъ Егъ сѣшю ѿ по-
 добныхъ непріятныхъ приключеній; и поеликъ
 Ми упованіе имѣемъ, такъ той именованый
 Егъ величествомъ Епископъ Куръ Платонъ
 Яданацковичъ въ вѣрѣ, любви и сыновней при-
 верженности прамъ своей матери Церкви, и
 прамъ Мѣрности нашей, во вѣрности же
 прамъ Егъ величествѣ и Августѣйшемъ Домѣ
 Егъ, ѿ сѣлѣ до конца жизни своеа преждетъ,
 такъ ничесоже противъ догматвхъ или канон-
 нвхъ и основоположеній нашея церкви, ни про-
 тивъ начинаній нашеа сѣа Иерархіи, ниже про-
 тивъ Егъ величества и Егъ Августѣйшаго
 Дома ни изъ принѣжденія ни изъ прибѣтка,
 ни изъ инаго каковаго уронъ власти и ущерва
 благостанію Церкви нанести могѣшаго повода
 дѣлати вѣдетъ; но такъже въ наблюденіи по-
 добяющаго къ Нашей Мѣрности по каноннымъ

Нашея православнаа церкве подчиненія своего,
 такъ и во наблюденіи начинаній въ сѣй Иерар-
 хіи наблюдаемыхъ тѣхъ прѣждетъ: — то-
 гъ ради Мы ово изъ призорѣнія на предвѣ-
 ложеныа, овоже и наипаче изъ благодарности
 Нашеа ко благоутробнѣйшемъ нашемъ Импера-
 торѣ и великомъ воеводѣ,] настоащею Грам-
 матою Нашею всѣмъ во вогоспаемой Епар-
 хіи Бачкой влгочестивымъ и православнымъ
 Хрїстіаномъ Превсвѣщенѣйшаго Куръ Пла-
 тона Яданацковича за Епископа тоаже Епар-
 хіи Бачкіа углашаемъ, иже, такъ прежде уже
 законно вѣщанный, власть иматъ по изло-
 женію православнаа нашеа Церкви рѣкополагати
 чтецы, пѣвцы, Уподіаконъ, Діаконъ и Пресвѣ-
 теры, рѣкопроизводити Протопресвѣтеры, и
 Пѣвчены въ Монастырехъ, и вса таже Емъ,
 такъ Архіерею по каноннымъ прикладна, а на-
 чинанія сѣа Иерархіи противна нестѣ, дѣла-
 ти и дѣйствовати во созиданіе стада своего
 дѣховнаго, и во благопоспѣшествованіе право-
 славнаа нашеа Церкви.

Ѿ сего дне припадаю приходи Е. Бачке
 Е. П. Я., ониже Е. Бѣдимске прѣстаю.

(Концепт овај ове грамате писан је ру-
 ком тадашњег архимандрита Никанора Гру-
 жића, а последња три реда од друге нечије
 руке.

Наведено у загради [ ] место, превучено
 је црвеном оловком).

Потоњи је владика пакрачки Никанор
 Грујић, који је као што напоменусмо саста-
 вио патријарху одговор на „Анилитику“
 Платонову, у својим поменутих нештам-
 паним мемоарима ово рекао о њиховој
 међусобној распри.

— — — Међутим разболи се епископ
 Живковић и умре баш онда, када је тре-
 бао узвишени дух његов највише патри-
 јарху и конференцији епископској, у којој
 се поколеба по смрти његовој слога и јед-
 нодушије. А влада кад то дозна, узме
 ствар Платонову у руке и ушнесе из пе-
 тиних жила, да га одржи у Бачкој дије-
 цези, у коју га је преместио без знања
 митрополитовог револуционарни министе-
 риум мађарски. Патријарх се одупре енер-
 гично влади, али није имао у скупљеним
 у Бечу епископима потпоре, на коју би
 се могао ослонити. У тој својој коли-
 зији с владом, скупи сва акта која су се

односила на ту распру, па их преда мени с речма: однеси их дакле Владиславу (трговцу бечком) нека их забрави у свој орман и нека их не изда ником осим тебе и мене. Ја однесем Владиславу акта, и он их прими и забрави у свој орман. Борба се настави међу патријархом и владом. Влада не допушта да Платону суди синод, а патријарх не ће да призна Платона за еп. Бачког.

У то доба дође црногорски владика Петар у Беч. Платон се обрати на њега, да посредује међу патријархом и њиме. Петар поручи патријарху, да жели доћи к њему да се договори с њим и са епископима о Платоновој незгоди. А патријарх пошље мене к црногорском владици Петру, да га информирам о Платоновој распри, и да му кажем да ће га патријарх сутра радо примити.

Ја отидем к Петру и почнем да га информирам, како је започела и како је текла распра Платонова; а он ми уђе у реч и рекне ми: г. Грујић! Не треба ништа да ми кажете, патријарх зна много којешта за Платона, али ја знам више него патријарх. Платон је, господине, већ у вражјим рукама, па је сам рад, да га истргнемо, ако узмогнемо из вражјих руку. Мени је позната не само аустријска, него и европска политика, па ја вели могу казати, да је то да опрости ваше часно лице највећа блудница, то сам ја искусио више пута, од како сам старешина црногорски. — —

Петар дође сутра дан патријарху, и каже му како стоји Платон код владе и у чијим је рукама. — —

После посредовања црногорског владике Петра, које није имало никаквог успеха, удари влада на патријарха жешће, ал патријарх није хтео да попусти.

Кад се сврше конференције епископске, патријарх оправи Каћанског и Николајевића с архивом у Карловце, а ја останем код њега у Бечу, јер наша комисија још није била закључена. Патријарх преда влади резултат конференција епископских, кога нису хтели сви епископи да потпишу, и влада га је могла и бацала га је без обзира ad acta.

Једно после подне каже ми: ти ћеш остати ту у комисији, а ја ћу у име божје

сутра кући, ако ме не затворе. Кад пођеш из Беча, понеси са собом она акта, што су код Владислава на остави. Али те ноћи у поноћ дође на дворском екипажу један дворски саветник у Мачакерхоф, где смо становали, па га пробуди и заповеди му у име Његовог Величанства, да не одлази из Беча, док се не сврши распра Платонова.

Сутра дан настави патријарх званичну кореспонденцију у распри Платоновој с владом, и после три дана одговори јој на отпис њен, да пристаје на то, да се премести Платон из будимске епархије у бачку, а синђелију ће добити, кад преда све екземпларе штампане „Аналитике“ да се спале.

Сутра дан одвезе се зором на лађу и отплови у Даљ, а мени заповеди да га извиним код Евгенија и Крагујевића, што им се није могао да јави кад је полазио из Беча.

Ја се преселим одма из Мачакерхофа у хотел Лондон, и потражим епископе, да им изручим поруку патријархову. Ни Евгенија ни Крагујевића не нађем код куће, јер су били тај дан и њих двојица код Шагоне, где су се скупили сви епископи, да потпишу и да поднесу влади заједничку некакву тужбу на патријарха.* Ту тужбу саставио им је протођакон Шагонин Пантаси, али кад се прочита тужба, Крагујевић и Хакман кажу, да они не могу потписати те тужбе, а за њима одустане и Евгеније. За остале није знао Пантаси да ми каже, јесу ли потписали и предали влади, или нису, али то ми је казао, да је изишла та мисао заједничке тужбе још пре неколико недеља од Платона, и да је пристао после на њу и Мутибарић, а за Мутибарићем и његов епископ Шагона.

Тако се свршила 1851. у Бечу конференција епископска и распра Платонова.

Платон је послао по своје сину Васи патријарху 500 комада „Аналитике“ које су штампане у Бечу у јерменском манастиру, и те је књиге дао патријарх спалити, али рукописни превод немачки „Аналитике“, остао је код владе, а њој српски оригинал штампане.

* Крагујевић у своје писму од 6. јулија 1851. не хтеде праву истину рећи њиховог састанка код Шагоне.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пан и не треба.* После тога издао је патријарх Платону синђелију, с којом се иншталирао за епископа бачког.“

Како се и у „Аналитици“ а и у одговору патријархову на њу спомињу нека писма Иринеја хоповског, навешћемо, шта је Грујић у својим мемоарима о томе записао: „Овде треба да кажем, како је увредио Ивачковић (архимандрит крушедолски, потоњи патријар) патријарха. Г. 1847. умре игуман хоповски Иринеј Радић, који је заветовао кад је умирао калуђере, да не јаве у Карловце ништа, док га не сахране. Калуђери учине тако, па после позову арх. Ивачковића, да прегледа игуманову оставину. Ивачковић нађе међу папирима игумановим приватна писма Платона, у којима је било места, која су била наперена противу митрополита Рајачића. Та писма однесе Ивачковић са собом у Крушедол, пак их је показивао прво својим пријатељима, а после и епископу Евгенију, који му је саветовао, да их врати натраг Платону, и он тако и учини. Али Платон у „Аналитици“ својој спомиње та писма и каже, да их је предао по смрти Иринеовој један млади и лакомислени настојатељ фрушкогорски патријарху, и да за то патријарх мрзи на њега. Кад су читали Епископи „Аналитику“ и мој одговор на њу, онда рекне патријарх, да он незна ништа за та писма, и да их њему није нико предао. А Евгенија каже патријарху, да је он читао та писма код арх. крушедолског Ивачковића. Патријарх га упита дивећи се: код Ивачковића? Евгеније види, да је нехотице натрунио Ивачковићу, али је било касно, и одговори: јесте код њега.

Кад се врати патријарх из Беча у Карловце, а он узме један дап Стојковића, Каћанског и мене, да изиђемо у Гргетег. Уз пут сврати у Крушедол, и ту укори и изгрди Ивачковића пред нама, и заповеди му, да се не миче никуд из манастира.“

* Од Платонове „Аналитике“ колико је нама познато има два примерка. Један се примерак налази (бар по списку) у београдској народној библиотеци, а други код једног оностраног родољуба.

„Аналитика“ је штампана у Бечу 1850. у књигопечатњи Јерменскога манастира на 8^о XIV. 152 стр.

И ако се као што видесмо патријар Рајачић са владиком Платоном измирио; то њихово измирење није било искрено.

Патријар је и на даље био љут на владика Платона, и гонио је све оне, које је Платон 1848/9. унапредио. Тако су књижевници Димитрије Поповић и Ђорђе Којанов Стевановић, више од три године били без парохије, Коларовић, кога је Платон 1848. произвео за архимандрита ковиљског, био је све до 1857. прост јеромонах.

На посредовање управитеља српске војводине грофа Коронинија, измирио се патријар Јосиф с владиком Платоном, а право је измирење међу њиме наступило тек тада, кад су оно 1857. тадашњи архијакон Герман Анђелић и протојакон Теофан Живковић, напустили двор патријаров, отишли владици Платону, и издали оставку, у којој рекоше: „да се повлаче у приватан живот, где ће се за спасење цркве Богу молити“, а то све с тога, што је 9. Јунија 1857. патријар Јосиф произвео за синђела протојакона Јулијана Чокора, који је млађи био у чину и од Германа и Теофана.

Владика је Платон посредовао између њих и патријарха Јосифа да до измирења дође, и да се не чини брука, којом се приликом патријар Јосиф уверио, да му владика Платон није непријатељ.

Патријар Јосиф отиде после тога у Нови Сад владици у госте, и тако после 9 годишње заваде, наступи међу њима љубав и међусобно поштовање.

Ова међусобна завада између патријарха Јосифа и владике Платона, није корисна била ни по њих саме, ни по нашу цркву.

Да се није она испречила, питање је, да не би саветовања епископска у Бечу 1850/1. уродила плодом, овако је много и много времена утрошено у њихову међусобну распру, и не само да епископска саветовања не уродише никаквим плодом, него је тек 1852. у јесен одржан архијерејски синод ради избора владика.

Ето верне историје — на основу архивских списа — распре између патријарха Јосифа и владике Платона.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Напред у засебном чланку говоримо о поменутиим епископским саветовањима.

О П И С

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: Д. Р.

(Наставак.)

Посљедует написание преставлшихеја братии:

1. Монах *Герасим*, † 1747. Дек. 20., ничто особно неимјел.

2. Јеродјакон *Теодор*, † 1751. Дек. 1. особно ничтоже имал.

3. Монах *Рафаил*, † 1752. Марта 9., особно ничтоже имал.

Посљедует прочтение правил Них Висок. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића 1749. Авг. 28. изданих — — као код Кувеждина, само под 4. Понеже до јест в сем филијалном манастирје общезителство, того ради служба годишња ниже код них нареждуетеја, но кто когда наредитеја у церков клевет и прочаја служенија творит туне.

Измежду горјенисатих братии по игумење Василији Релиђе, наредихом согласиём общчим вејех сего филијалнаго манастира братии:

1. Стефана јерм. паки потвердисмо бити на-мјестником и судејским старцем.

2. Евтимија јерм. судејскога старца и еклисиарха.

3. Јоана монаха, котори должни сунт с игуменом о вејех дјељех манастирских договор имати, јакоже им во инструкцији гласит.

4. Евтимија јерм. такожде наредихом протоклистом и магистром бити и т. д. као што је наведено код Софронија јеромораха врдничког.

5. Арона јерм. кључарем и трапезаром.

6. Макарија монаха гостионичара и над болними надгледатеља.

1. Јулија положише сви заклетву у цркви.

Написание дјаков манастирских:

1. *Данијел Јовичић*, р. у селу Јаворни у краини зринској, љ. 20, учитеја часловцу.

2. *Стефан Јоанов*, р. у прњавору, 10 љ. учитеја буквару.

3. *Трифон Јовановић*, р. у Сервији, 18 љ.

4. *Стојић Гаврилов*, р. у Визићу, 13 љ. учитеја часловцу.

5. *Теодор Релић*, р. у Хрватској у селу Жи-ваји, 12 љ.

6. *Димитриј Вулетич*, р. у Латјарку, љ. 9, учитеја псалтиру.

7. *Јоан Николић*, р. у Хрватској у селу Ласовцу, 13 љ., учитеја псалтиру.

8. *Марко Релић*, р. у Хрватској у селу Жи-ваји. 7 љ. учитеја буквару.

9. *Јован Јанковић*, р. у Визићу, 14 љ., учитеја буквару.

10. *Михаил Вучковић*, р. у Тимару, љ. 22., учитеја часловцу.

11. *Никифор Милованов*, р. у Хрватској, љ. 10, учитеја часловцу.

Написание слуг манастирских:

1. *Цвеја Петровић*, р. код Костајнице, бирова, плаћа 21 фор.

2. *Матеј Попов*, р. у Унгарској, римљанин, винцилор, 13 фор.

3. *Марко Ковачевић*, р. у Хрватској, волатар, 20 фор.

4. *Гаврило Каузовић*, р. у Хрватској, козар, 12 фор.

Написание прњаворцев:

1. *Јован Пуцавац*, р. у Лици, 65 љ., пришел 1742., жена Милица.

Мобилија: мотику винограда, краву, 2 вола, 30 дрва шлива.

2. *Остоја Ананић*, р. код Костајнице у Ешиковцу, љ. 50, пришел 1740. Жена Мађерка, кћи Стоја.

Мобилија: мотику сада винограда, краву, 10 коза.

3. *Божа Живановић*, р. код Костајнице у Бабини Рјеци, љ. 37, жена Сава, деца: Петар, Никола, Трифон.

Мобилија: мот. винограда, јунца краву.

4. *Милун Милевић*, р. у зринском пољу, љ. 67, пришел 1741., син Сава, жена Мађерка.

Мобилија: 4 мотики винограда, јунца, краву, 20 дрва шлива, 15 коза.

5. *Сава Ананић*, р. у Босни, љ. 39. пришел, 1750., жена Дјева.

Мобилија: краву.

6. *Сима Вуковић*, р. у зринском пољу, љ. 35, пришел 1748., жена Милица, деца: Арсениј, Јован и Марта.

Мобилија: јунца, 2 козе.

7. *Остоја Здјелар*, р. под Козаром, љ. 38, пришел 1752., жена Стана, дете Теодор. Нема ничто.

8. *Бука Божић*, р. у Перни, пришел 1753., л. 30, жена Марија, дете Јован.

Мобилија: 2 краве, 2 коња, 8 коза.

9. *Бука Мартић*, р. у краини Костајничкој у селу Бјеловцу, л. 42. Никого неимат, има само 2 мотике винограда.

10. *Радосав Лончаревић*, р. у Турској у селу Четвртковцу, пришел 1753., л. 24, жена Милицава, син Михаил.

11. *Јоан Хербутина*, р. код Загреба у селу Кирину, пришел 1753., л. 35, жена Манда, кћи Вујана. Ничто неимат.

12. *Гаврило Познановић*, р. у зринском пољу у Жировцу, пришел 1752., л. 45, жена Милија, деца: Теодор и Јоан.

Има само коња.

13. *Степан Вуковић*, р. у Лици, пришел 1753., л. 33, жена Ђурђија, деца: Божа, Јован.

14. *Васа Јанић*, р. у Хорватској у селу Ласовцу, пришел 1753., л. 25, жена Чава, кћи Манда.

15. *Никола Козић*, р. у Хорватској, пришел 1752., л. 38, жена Милика, кћери: Сова, Ангелија и Јованка. Има само мотику винограда.

Инвентариум:

Церков сија јест древнаја, каменом и циглом созидата, храм св. чудотворца Христова Николаја. Висотоју 4, широтоју $3\frac{1}{2}$, дужиноју 8 фати и 1 шух. Без столпов устроена и на ново обновленаја, и внутр побјелена, такожде и с поља. Олтар св. доста велики и простран, на нем 3 прозора малена, на их стакла без катри. Пјевници крестообразно, над их 2 прозора, више цјевница труло доста широко, но ниско, на нему 8 прозора малени со стаклами. Препрата каменом и циглом президата, на препрати 2 прозора и врата от лескови дасака дупловата ветха. Пред препратом звоница дрвенаја, в нејже 2 звона, једно от центе, а друго от пол центе. Труло и олтар растовом даском дупловато, а проча част цркве шиндром растовом уже обветшалом покривена. На олтару, трулу по једин крест от плеха, такожде и на звоници водружен. Престол т. ј. частнаја трапеза невједомо јест ли освјашчата а и поновлена јест.

Плашчаница верхње от платна фајн, антиминс освјашчен Висок. Арх и Митр. Павлом Ненадовићем 1752. Јан. 28. у Карловцама, 2 свјешчника от плеха посребрена градачка, крест јерусалимски седефли, врло мален крстић оковат на долгој стопици.

Проскомидија у дувару созидата.

Умивалница изрјадна у дувару созидата. На неј: 3 бошчице от картона, бошча бјела беза, дарак бјел от платна, аер зелен златоткан на среди образ Спаситељев златом навезен нов, дарак зелен златоткан, аер свилен шарен, путирчаша сребрна, а стопица от туча, дискоес, лжица и звјездица сребрна, копие жељезно, 2 свјешчника от туча, 12 пешкира, кадилница от плеха посребрена градачка, пјатохљебница от плеха жутаго, кадилница от меда жутаго, ибрик от бакара, 2 соединенице от плеха, 2 звонца от туча, укросић бакарни, тава жељезна в нејже ватра стоит.

Написание темпла:

Темло ново преизрјадно пилторско дјело, ниње молеруетсја. Двери пилторске, 27 разних икона, крест велики дрвјан, около њега извајани лози и в них 16 пророков измолованих, 2 свјешчника гвоздена моловата велика, кандило сребрно и 4 от туча, 2 стручца сребрна, цвјет от туча на нем 12 свјешч, јајце ноєво висит, икона Јоана предтечи нова с рамом великим позлашченим и корона верху, икона св. Николаја нова с рамом великим позлашченим верху корона, 6 свјешч великих дрвени моловатих, 16 икона, 2 иконостаса, налоња дрвена, 14 столова нових, стол Архиејерејски ветх, 13 столова, 14 столова простих у притвору, жезл настојателски, молонат, на нем бројанице, 2 налоне просте дрвене, тетранод пилторско дјело, молонат, изрјадан.

Написание фелонов, стихаров, епитрахилов, ораоров и наруквиц:

7 разних фелона от свиле, картона и платна; 5 стихара от дамашке, тубина и платна; 10 стихара от кумоша, тафета, свиле, трагета свиlena; 3 појаса от тканице и сребра; 5 наруквица.

Аер и дарци от свиле, 4 бошчице различна картона.

Написание книг:

Московских: Јефрем, 4 пролога, јевангелие ново, 3 тастамента, 3 апостола, 3 литургијара, 12 минеја, триод, пентикостар, 3 алаавита, регламент духовни, катихизис, Доротеј, 2 мала требника, правило св. отца Николаја с чудеси, молебник, 6 псалтира, 8 каноника, 3 полуустава, книга на Мартина јеретика, 2 десјатословија, ирмологија, 4 октоиха, већином на велико коло;

кијевских: богомислие, библија; србских: јевангелие ветхо.

Сеј филијал манастир от запада пред церковију имат једину трапезу стару, до јеја кухина, испод них подрум циглом зидат, таван от греда и дасака; трапеза и кухина ћерпићем зидата, таван от дасака, покров от чамових дасака весма обветшал.

От полудне 6 келија при земли от плетера начинених, пред ними доксат дервен, тавани по свих келијах и на доксату от греда и дасака, покривене чамовом даском, а с једног краја неколико растовом шиндрон. Помежду тих келијах 3 кухинице негелеме.

От сјевера једна келија под неју подрум от дрвета. Келија сија от плетера на растови балвани, покривена шашом.

Манастир палисати растови вес огражден, от запада капија велика, на неј чардак покривен шиндром растовом.

Написание вешчеј трапезарских:

Понеже трапеза стара порушена, а ниње в једној келии јадут, того ради ниже љет јест описивати ју. Но вешчи трапезарске посљедуут сија:

10 астала в трапезарији и в келијах, 8 клупа, 7 столица дрвени, 8 чаршава, 130 пешкира различних, 17 пари ножева черних, 8 свјешчников жељезних а 3 от туча, 6 чаршава, 100 кашика черних дрвених, 16 ћебета, 16 поњава, 20 јастука, 11 кревета, 3 ћилима, 2 чаршава, 2 ормара, 20 чаша стаклених, 8 бокала великих, 20 холби, 20 мертига, 2 мертига дрвена.

Написание вешчеј бакарних:

2 казана са оправом, 15 сахана малих и великих, 3 тенсие, 7 котлова, 3 тенжере, леген, лонац, 3 служабника.

Написание сосудов калајних:

12 танира калајних.

Написание вешчеј жељезних:

— — — — —

Написание сосудов винских:

3 каце велике у них 180 хак., 5 каца у них 70 хак., 15 хардова винских и ракиских у них 130 хак., 4 чабра, 2 табарке, левак дрвен.

Вьешњаја мобилија:

Хамбар от расгови дасака, шиндром покривен, под ним подрум от камена и цигле изидат; ка-

чара велика от плетера, шиндром новом покривена; чешма близ манастира новосозидата, вода преизрјадна, ктитор јеј биет Јоан Пунавац, здјешни пръаворац; кућа изван порте у јеј 3 собе и кухина от плетера начинена, трском покривена; постница малена на восточној страни; воденица оправна на грунту фиршч Одешкалки; 2 винограда у којих мотика 80; у винограду на Липовцу кућа једна с двјема собама и комором, и тамо у винограду правитеја једна капела са звоницом от растове грађе. И тамо испод винограда башча са шливама, ораси, овошцием, идјеже на примјер обрјетаејеја до 1000 дрва различнаго овошча; 3000 шлива окрест манастира; ливада у којеј 12 коса; 4 башче различними сјеменни посејане; 8 волова; кућа в којеј 2 собје гдје слуге мон. пребивајут; 6 коња телећи; 60 коза; 5 глава говеда; 4 талиге; кола волујска; каруце оправне; 15 кошница; нађе велике; 10 калупчића у нем хљеб мећетсе; 3 сита; 3 лопате; 10 јутара жита усејата, от којих 4 на коморском грунту; 5 јутара кукуруза; 8 хакова вина и 1/2 хак. ракие.

Сеј манастир под привилегиом мон. Кувевдина јест, и филијал тогоже реченаго манастирја.

Висок. Г. Арх. и Павел Ненадовић уктиторилеја и дал једину царусију т. ј. 75 фор. за своје воспоминание на молитвах свјатих, такожде и родителеј и сродников својих преставшихеја: Ненада, Јелисавети, Јосифа и Сари.

Напоменули су игуману и братии шта имају набавити и оправити.

Под датумом 30. Јунија пришел здје во мон. филијалии из мон. Кувевдина Висок. Г. Арх. и Митр. Павел Ненадовић рано заутра, идјеже божественују литургију с Преосв. Г. Партением Павловићем еп. посвјашченија, котори и поучителное слово говорил јест, архимандрити же, свјашченики и дјакони числом 8 персон сослужашчих било. И на сеј хиротнији посвјатил в свјашченика из села Ашани Тимотеа дјакона, рукоположил сего мон. монаха младого Дионисија.

По отпустјеже божественија литургии молебствие творили над некојеју Христијанскоју страждущеју от нечистаго духа именем Живаноју, и трекратно с литијеју окрест церкви обхождение с молением сотворили. Тамо случилеја Преосв. Г. Карансебишки Јоан Георгиевић, от благородних г. Вук Исаковић, славне петроварадинске регементе у Сирмији и подунавину обретлајтант.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Сија визитација — — — — исполнисја и
совернисја Јулија 2. 1753. года.

Партеније Павловић епископ, Арсенији Радиво-
јевић, Арх. и Митр. у Срему Ексарх, Викентији
Поповић, архимандрит шишатовачки, Атанасије
Исаијевић игумен реметски.

Х.

Прибина-Глава.

Визитација манастира Прибине-Главе, јуже начахом Јулија 3.
1753. года.

Обрјетохом да сего манастира Прибине-Главе
храм јест св. Архистратигов. Перваја церков
била зидана от цигле с блатом малена, невје-
домо кто бил јеја здатељ и в која времена соо-
ружена била.

Сија же новосозданаја церков началасја от
фундамент зидати благословением и доушче-
нием Блажењејшаго Г. Г. Арсениа четвертаго
Патријарха Славено-Сербскаго, при державје бла-
гополучнаго кралевствованија Госпожи Марији
Терезији кралици Хунгарскија и Бохемскија, при
игумену кир Стефану јеромонаху љета 1741.

Спомагатели и ктитори сему зданију бина
доброродни Господари Сима Вуковић из вароши
Шаренграда, котори приложили до 1000 фор., Г.
Јосиф от Монастерли, обрет приложили 150 фор.
Плавша Георгијевић из Бачинаца приложили 100
фор., Коста Поповић из Шаренграда приложили
75 фор., Радул Стекић из Бачинаца 100 фор.,
Јоаким Скокић из Шаренграда 100 фор., Јефта
Георгијевић из Шида 75 фор., Теодор из Вуко-
вара 75 фор., Јовица Нешковић из Осека 100
фор., Станко Чанић из Бачинаца 75 фор.

Посљедует написание от игумена даже до
последнаго о Христје брата.

1. Игумен јеромонах *Мојсеј Плавшић*, родил-
се у Бачинци, 38 љ., училсе книги код својево
брата Јереа Михаила, женилсеја, свјашченик мир-
ски бил. Рукоположен еп. Никанором Мелетије-
вићем во степен дјаконства во мон. Крушедоле
1734. Јулија 15., во свјашченика еп. Симеоном
Филиповићем, еп. Хорватским у Раковцу 1738.
Ноем. 1., парохију содержал чрез два љета у
селу Бачинци. Сингелију имал от свјатопочив-
шаго патријарха Арсениа четвертаго, со женоју
жил четири љета, дјетеј неимјел. Пришел во
мон. 1742., и постриглсе 1744. Марта 9. чрез

игумена здјешнаго Гаврила. В писании весма не-
искусан, читати, појати средње вједает, писати
слабо, литургију служит. Духовник јево шиша-
товачки проигумен Георгиј, одјејание чинос имат,
Книги имат: псалтир, часослов; јорган, љебе, 2
кревета с постельом, 6 јастука, 4 столице дрвене,
леген, 10 мотика винограда, 300 дрва шлива,
краву, кацу, 50 хак. вински судово, ракиских
5. От фамилии имат отца и братију у селу
Бачинци.

2. *Николај* (по опису од 1771. Никанор)
Михајловић, јерм. р. у Сотину, 45 љ., училсе у
Бачу код јереја Стефана, женилсеја, свјашченик
мирски бил. Рукоположен во дјакона Висарионом,
Павловићем у Н. Саду 1735. Маја 25., в свјаш-
ченство 1736. Апр. 25. Парох бивал у Бачу чрез
13 љет, со женоју жил 15 љ., дшчери 3 имат
посјагшија за мужи. В писании мало искусан,
читати, појати знает, писати от части. Литур-
гију служит, чреду держит, расу неимат. Книги
имат: псалтир московски велики со изсьедова-
нием, часослов, пулоустав; 2 пара халина чер-
них, јорган, 2 кревета с постельом, 2 љебета,
6 јастука, 2 столице дрвене, 6 икона дрвених,
10 мотика винограда, 200 младица шлива, котао,
2 каце, 6 буради вински судово, 2 хак. ракиска,
2 краве, 3 хак. вина. От фамилии имат 3 брата
у Бачу. Пришел в мон. 1746, постриглсе Ноем.
3. чрез Викентиа намјестника Бођанскаго.

3. Јрм. *Симеон Живановић*, р. у Сомбору, љ.
50, училсе у Сомбору код магистра Атанасија,
женилсеја, свјашченик мирски бил. Рукоположен
во дјакона еп. сечујским Максимом Гавриловићем
у Карловцима 1721. Јунија 29., во свјашченика
у Крушедолу еп. Никанором Мелетијевићем 1721.
Дек. 6. Парохијални свјашченик бил у Чалми, со
женоју живил 25 љ., сина имат свјашченика Ја-
кова у Товарнику, и 2 у Букину, Аврама и Ата-
насију и 3 дшчери удате. Пришел в мон. и
постриглсе 1746. Јан. 14. чрез Стефана здје-
шнаго игумена. В писании слабо и во тавнствах
искусан, читати, појати знает, писати средствево.
Литургију служит, чреду дежит, расу неимјет.
Книги: часослов, више никаквих; пар черних
халина, 3 иконе древјане, кревет, љебе, 3 јастука,
столицу дрвену, 3 мотике винограда, коња.

4. Јрм. *Георгиј Петровић*, р. у Шиду, љ. 28.,
училсе у Шиду, код магистра Јована Руса, же-
нилсеја, мирски свјашченик бил, во дјакона руко-
положен еп. темишварским Георгијем Поповићем
у Карловцима 1745 Марта 25., во свјашченика еп.

карансебишким Јоаном Георгијевићем у Врднику, 1747. Јунија 15. У Беркасову содржао чрез 2 љета и пол парохију. Со женоју жил 5 љ., имат сина Гаврила. В писанин доста искусан, читати и појати и писати знает. В мон. пришел и постриглсе чрез игумена кувездинскога Нила 1751. Јан. 2. Литургију служит, чреду держит, в церков ходит; одјејание чино неимат. Книги: тастамент, требник, катихизис, мјесејаслов; епитрахил свилен, 3 иконе древјане, кревет с постелом, 2 ћилима, бебе, 4 јастука. Винограда неимјеет, понеже сину своему за уживание и науку јеет дал.

5. Јрм. *Герасим Поповић*, р. у Шаренграду, љ. 33., училсе код Јоана магистра в карловачкој школи, женилсе, свјашченик мирски бил, во степен дјаконства рукоположен еп. темишварским Георгијем у Карловци 1739. Дек. 25., во степен свјашченства 24. тогоже љета и мјесеја. Содржао парохију у Шаренграду 13 љ. Со женоју жил 17 љ., имат једину дшчер. В свјашченом писанин доволно искусан, читати, појати и писати знает. В мон. пришел и постриглсе 1753. Јулија 3. чрез Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића. Литургију служит.

6. Јрм. *Јоаникиј Веселиновић*, р. у Хердевику, 34 љ., книги училсе код Стојана, мештера у Хердевику. Женилсе, свјашченик мирски бил. В степен дјаконства рукоположен у мон. Раковцу еп. хорватским Симеоном, 1737. Ноем. 1., во степен свјашченства еп. темишварским Георгијем 1738. Апр. 10. Парохију имал у Хердевику 12 љет, со женоју жил 15 љ., имат сина Арсенија. Таинства и блаженства от части разумјеет, в мон. пришел 1753. Јулија 2., и того дне рукоположилсе чрез Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића. Литургију служит.

7. Јеродјакон *Василиј Вујић*, р. у Шиклеушу, љ. 18, училсе у Кувездину код Мојсија намјестника. Пришел в мон. 1752. и постриглсе Ноем. 8, чрез игумена кувездинскога Нила. В степен дјаконства рук. Партением Павловићем еп. посвјашченија у Карловци 1752. Дек. 22. в резиденцији карловачкој. Таинства и блаженства и закон от части знает, читати, појати и писати знает, литургију служит, чино одјејание неимат. Код игумена Мојсија пребивает.

8. Монах *Исаија Бошковић*, р. у Шиду, љ. 31, книги училсе у Шиду код магистра Марка. Пришел в мон. 1750. и постриглсе Ноем. 8. чрез проигумена Стефана. В церков ходит, расу

и камилавку неимат. Винограда има 2 мотике, више ничто.

9. Монах *Јефтимиј Гавриловић*, р. у Пакрацу, љ. 16, училсе у Пакрацу код магистра јерм. Спиридона Хоновца. Пришел во мон. 1752. и постриглсе 23. Марта чрез јерм. Софронија. Неимјеет ничто.

Одјејанија пристојнаја монашескому чину, сиј посљедујушчи неимајут:

1. Јерм. Николај, 2. Симеон, 3. Георгиј, 4. Герасим, 5. Јоаникиј, 6. дјакон Василиј, 7. монаси Исаје и Јефтимиј, којима су заповедили да их набаве, а игуману да 6 мантија направи за цркву.

Написание братии изшедших из мон. по љетје 1740.

1. Монах Дионисиј, избјегл из мон. сего тек. љета Маја 12. Ниње невједомо гдје обрјетаеца.

2. Монах Атанасиј отшел в Хорватску с писанием монастирским, надгледати своје сроднике 1752. Ноем. 10.

Написание братии посље 1740. преставшихся:

1. Јерм. Захариј преставлсеја 1742. Јан. 12. во Шлавонии. По јего смерти неостало ничто.

2. Јерм. Теофан, пр. 1745. Марта 7., по нем остало 50 дрва шлива монастиру.

3. Јерм. Григориј, пр. 1747. Дек. 2., по нем остал један крест оковат сребром.

4. Јер. Стефан, пр. 1750. Дек. 15., по нем остало 10 хакова вина, један воћњак у монастир,

5. Јерм. Софрониј, пр. 1751. Марта 9., по нем остало у мон. 20 хак. вина, воћњак.

6. Јерм. Стефан, пр. 1751. Апр. 16., по нем ничто неостало.

7. Монах Рафаил и 8. монах Мојсеј, незнајут којего љета померли.

9. Монах Јефрем, пр. 1752. по нем ничто неостало.

Прочтохом братијам соборно, Них висок. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовић во осам пунктах издаваја 1749. Авг. 28. привила, и на сваки пункт отвјет посљедует игумена и братии и тако на

1. Правила свјатопочившаго Арх. и Митр. Викентиа Јоановића ашче и имјели, но премјенија ради игуменов и нестроенија братства, непрочитовали, ниже по гласу их жителствовали, в напред же будут часто јакоже пристјавање на оних 34. пунктах на крају повелеваеет, прочитовати и по возможности и исполњавати.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

2. Что до церкви надлежит и в икономији исполњавали јесу, а судов и присуждених никакових никоју нетворили.

3. Литургија за оскудјение братства по свја дни не бивала, в напред бивати будет, понеже болше число братии совокупилосја јест.

4. Еклисиарха годишњаго небивало, но редом чреду по седмицах содержавали, и что прихода било игумену и намјестнику предавали.

5. Властем мирским тужитисја неходили, понеже узрока никаквога случилосја.

6. Без настојателева благословенија в вароши и села неотходили, обаче без цједули, а по два за малост братии, ниже камо ходили ниже можно всегда сеј указ хранити.

7. Пункта сего повељеное исполњавали, и у напред исполњавати објешчајутеја.

8. Њекија циркулари преписивали, а њекија неписивали за премјенение игумена. А в напред објешчајутеја по инетрукции чино циркуларе водити.

Такожде прочтохом им в 34. пунктах на љето 1733. от свјатопочившаго Арх. и Митр. Г. Викентиа Јоановића издајаја, и вопросихом их, хошчу ли по сих правилах жителствовати, отвјешчаша, да по силе својеј при помочи Божијеј потшчатеја исполњавати (кромје пункта 13.) јегоже не могу пријати за оскудјение и крајнее убожество.

Привила с 34. пунктов имјејут в манастирје своем.

По повељенију Их висок. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића, нарежден бист в сеј манастир Јефрем намјестник шишатовачки бити игуменом, коториј под датумом сего текушчаго Јулија 2. самим висок. поставлен бист игуменом за времја. По том:

1. Герасим јерм. нарежден бист намјестник.

2. Мојсија јерм. наредихом бити судејским старцем.

3. Симеона јерм. наредихом такожде судејским старцем и духовником манастирским.

4. Георгија јерм. протоколита и магистра, котори и т. д. као што је наведено код Софронија јерм. врдничког.

5. Јоаникија јерм. наредихом бити еклисиархом и гостиником.

Дијаков неимјејут.

Под датумом 3. Јулија горјенареждени положиша во церкви јурамент.

Написание слуг манастирских:

1. *Стефан Станојевић*, р. из Мачве из Черне Баре, љ. 23, козар, 16 фор. плаће.

2. *Стефан Теодоровић*, р. у Моровићу, кочијаш, 22 фор. плаће.

3. *Остоја Павловић*, р. от Костајнице из села Боројевића, волујар, 26 фор. плаће.

4. *Сава Стојановић*, р. у Хорватској у селу Гринци, мјешаја, 24 фор. плаће.

5. *Филип* старац, р. у Бачкој у селу Барачки, жену имат у Мохову, и оставил ју, жаелает бити монах.

Написание пръаворцев:

1. *Јоаким Миливовић*, р. у Бачинци, жена Јованка. Деца Ангелина и Јефрем. Пришел 1746. Мобилија: вола, краву, мотику винограда.

2. *Русић Влашић*, от пожешког поља из села Мигаловца, пришел 1746. Жена Марта, дете: Лазар. Мобилија: коња и талиге, вола, краву, мотику и по винограда.

3. *Теодор Вуковић*, от Костајнице из села Јасеновца, пришел 1751. Жена Михољка. Мобилија: краву, више ничто.

4. *Јоан Видаковић*, из Хунгарске, комитата чонградског из села Арог-салап, пришел 1753. Жена Аница. Само једног коња има.

5. *Василије Јанковић* от Костајнице из села Велешни, пришел 1744. Жена Станија. Деца Јоан, Григорије. Мобилија: мотику винограда, 2 краве, 2 волг.

6. *Јован Радановић*, от Костајнице код велике цркве, пришел 1745. Жена Јованка. Деца Василије и Ана. Мобилија: 2 краве, 2 коња, 4 мотике винограда, 100 дрва шлива, вола.

7. *Стефан Трифуновић*, р. у Бачинци, пришел 1747. Жена Јована. Мобилија: 2 краве, јунца, коња и мотику винограда.

8. *Тешан Станаровић*, р. у пръавору. Жена Анђелија. Деца: Михаил и Рокса. Мобилија: 2 краве, 2 вола, 25 дрвета шлива.

9. *Јоан Мијатовић*, р. у Шиду. Жена Јела. Пришел 1752. Нема ничто.

10. *Лука Георгијевић*, от Костајнице из села Јастребице. Жена Симеона. Мобилија: краву, 3 мотике винограда, 50 дрва шлива.

11. *Павел Остојић*, р. код Градишке у селу Жуберковци. Пришел 1744. Жена Наста. Деца: Ангелија, Јованка и Алексија. Мобилија: 2 краве, вола, 2 мотике винограда и 30 дрва шлива.

12. *Јован Ровитић*, от Костајнице. Пришел 1752. Жена Илинка. Мобилија: коња, 3 говечета.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BG

13. *Андреј Јовичић*, р. код Пакраца у селу Жуберковцу. Пришел 1745. Жена Ружица. Мобилија: 2 краве, јуне, мотику винограда, 4 козе, 2 овце.

14. *Петр Милићевић*, р. у Чалми. Пришел 1745. Жена Еуфимија. Мобилија: 3 козе, 2 кошнице, 2 мотике винограда. Наставиће се.

Милутин Тесла у Сењу.

(Грађа за историју српске цркве у горњо-карловачком владичанству.)

Милутин Тесла, који је умро као протопарох у Госпићу 17. (29.) априла 1879., није знаменит само с тога, што је он отац славног *Николе*.

У своје вријеме као српски свештеник, он је био видан радник и као свештеник и као спреман Србин; он је био једини Србин у Лици, који је осјећао шта би требало учинити, да српски народ његовог завичаја коракне напријед, па је потстрекавао и пером у јавности и живом ријечи, до кога је год допријети могао, да се развије српска свијест и створе услови за просвјетни, црквени, економни напредак.

Његов бијограф¹ у краткијем пртама изнио је рад тога *идеалнога* човјека свештеника из дана милитаризма Лике.

Ја ћу овдје изнијети неколика писма Милутинова, док је био у Сењу, која писма не казују нам само племенитости његове, него нам изнашају и ондашње прилике у Сењу — тој малој српској црквевој општини на хрватском примоју —, које прилике ће добро доћи историчару при оцјени онијех дана и година живота српске цркве и народа на тој страни.

Мане Грбић у свом дјелу² посвећује само 17 врста Сењу, а ипак, уз Трет и Ријеку, Сењ је био знаменита, и ако малобројна, српска црквена општина, и он, осим што је копирао *автономију* Тршћана и Ријечана за своју црквену општину, имао је и некијех својијех оригиналнијех погледа на — цркву. Те оригиналности наћемо и у Теслинијем писмима, која управљаше „обществу“.

¹ Календар „Србобрав“ за год. 1896. у чланку: Отац српског Едисона Милутин Тесла негда прото Госпићки, стр. 175.—178.

² Карлов. Влад. I. стр. 150.—151.

Какво земљиште бијаше, гдје дође за свештеника идеални млади Милутин Тесла, не ће бити на одмет, да овдје најприје изнесем званично писмо Теслина непосредног претходника у Сењу, Петра Кокотовића.³

„Пречестњејшему Господину протопресвитеру Теодору Рајачићу. В Сењи дне 23. Октовриа 1846.

Почитаемим писанием Вашим от 21. т. м. сообшчавајући ми височајшиј налог јего Високопреосвјашченства Гдина Епка от 14. Октовриа о. г. К ad 427. заповједате да Сидоксију Епископску и протопресвитерску отсеље плаћати имам; обаче изостависте опредјелити ми колико управ ја тога ненаднога даннодајанија от шест собствених и дванаест квартирних Домова давати дужан сам. Будући да Свјашченик Сењскиј от постања овог Общества, никад Сидоксије плаћао ние, и повнегда овом новом уредбом Свјашченику већиј се приход недае, незнам от куда ће он то у напредак плаћати моћи. Код овако малена и доста сиромашна Общества да Правителство Духовно смилуесе Свјашченику Сесију или буди кои приход исходатајствовати — онда би могао безушчербно високом желанију удевлотворити.

На второ повељение Ваше да јавно Обществу сотворим сирјеч: да от сад овдашњиј свјашченик Протопресвитерату вилићком принадежи — чест имам соопшчити Вам да сам по повељеному ми сотворио — а за отвјет добио: да то њи ништа неспада и да правителство духовно може по произволенију само са Свјашчеником управљати — обаче они своја права која су до сад имали, равно по првашњему обичају и правилу остали приморски Об-

³ Умро у Косињу као вилићки прото пред неколико година у дубокој старости. Причао ми је сам, како му додјало бјеше неуредно и нередовно примање плате, а он направи молбу на руског цара, да му даде потпору, да може живјети. Молбу је послао преко — епарх. конзисторије! Пок. владика Теофан пошаље ту молбу кр. хрв. слав. далм. зем. влади, као доказ очајног стања српског свештенства његова владичанства, које изазива немарност политичкијех власти код побирања парохџала И није дуго потрајало, причаше задовољно стари прото Петар, донесоме му их опшине неких 7—8 стотина форината. „Мишљаше, ваља, да сам ја ћио и да дође моја молба пред — руског цара“, слатко се је насмијао старац. И ово је био и вриједан свештеник и даровит човјек, али га прилике сапеле косињској осами.

шченства у невредимости задржати желе. Нова заведенија која у крјепости Јего Високопреосвјашченства Наш. Гдина Екпа стое, нека Њима са особеним на њи или Славниј магистрат устроенима писмима со-обшчавати благоволи; ибо овдје је Свјашченику моћ одузета и кроз овакове ствари само у омражњу са обшчеством долази. Желећи као и до сад каждем праведном требованију мога Старјејшинства сообразоватисе — просим да Ви Јего Високопремилостив. Гдна Архијереја умолите: да мене већом плаћом и бољим приходом помилувати благоутробствуе, пак ћу онда ја сугубу Сидоксију с радостију плаћати.

Повторително молећи Вас да ми јавити доброту имате, колико ја за ову годину платити имам — остаем с достојним почитанием преч. ваше покорниј слуга.

П. Кокотовић.

Сад ћемо моћи разумјети и ова писма Милутина Тесле.

1.

Благочестивом обшчеству српском у Сењу, 18. Јула 1847.

Лежећи мени на сердцу благочиние церковно, и имајући свагда најсветију дужност, то у колико боље могуће повишавати, и напротив скаредност и неблагочиние из светог дома божиег удаљавати, потребност ми убо налаже Благочестијам Вашим неколика примјечанија у смотренију злиј обичаја њекиј кои се у овдашњој нашој Церкви находе, овдје назначити, а то:

1. Кад свјашченик приспје у Цркву и почне проскомидисати, онда је срамота и грјеота, да се по Церкви виче, потерчкуе и граи, јер ваља знати, да је у то доба већ божија служба почетак свој примила. У ово доба ваљало би такође, да се другиј пут звони.

2. Кад се пое „блажени“, ружно је видјети, а и срамотно за обшчество, да се књига преноси от једне стране на другу; јер приносиатељ трчкарајући тамо сјемо, причињава, да присуствујући у њега очима упиру, и соблазњујусе, а особито странии, поњеже врло узнемируе побожност и тишину Церковну; а нарочито кад полако и со страхом божијм не ходи, него како што

је обично, чизмама бакти и хити. А овоме се може лако помоћи, кад нисте у состојанију потребити књига за своју цркву набавити: Нека љева страна препише оне њеколике пјесмице, кое јој дојђу осим октоиха пјети, а минеа нека остане на десној страни; ово разумјем и на свако правило. — Свагдје се људи тако помажу, гди је оскудно за књиге, и гди се љуби благољепие и благочиние церковно.

3. Кад се чита молитва господња, онда треба, да је особито превозходна тишина, страх божиј и мир у Церкви; понеже говорисе: „Сподоби нас владыко со дерзновением *смјешти* призивати тебе“ за то треба, да тугор, кои носи тас, ставе за онај часак, док се очита молитва господња „отче наш“ и да окрене лице свое к свјатом олтарју.

4. Кад свјашченик отпуст божие службе изрекне, онда бч требало, да се пое многољетна: „Спаси Христе боже и помилуј“. Ова пјесница богодухновена јест и украшава своим совершивањем нашу литургију.

5. Пре него што свјашченик изнесе раздајати антидор, или у истом часу кад је већ изнео, онда је гњусно и непристојно, да му се бржбоље леђа окрећу, и напоље терчи, као да би била анафора само за дјецу и жене. — Анафора није освјашчениј хљеб, него токмо благословениј, и зато свакиј, кои је престајао божију службу, без изјатија може, а и дужан је антидор примити. У ово доба треба да се чита псалом: „Благословљу господа на всјакое времја“.

6. Да би, ако је икако могуће, женске не пењале се на хоруш, јер то је са свим гадно и непристојно. Оне понајвише долазећи касно, своим пењајућим ропштањем и шушком великиј немир чине служби божијој. Зашто ви не би, као што је от постанка наше православне цркве обичај, направили у церкви притвор, а то се може без свакога готово трошка сотворити: ту не треба осим Христове и богородичне иконе ништа друго него једно танко у храму одјеление. И ту треба, да жене стое. Икона пак има ено у олтару доста. *Nota bene*. Љепше је, да и без предхрамија жене у храму стое а на хоруш пу-

стите узъети оне ормаре, кои и онако велико мјесто заузимају у олтару, и чине га тјесним тако, да се не може у њем отъуд соборно служити.

7. Да се водрузи у Церкви Амвон, јер он је једна от поглавити частиј у храму. Потребан је ради входова, ради аналогна; с њега се проповједа слово божие, чита свјашчено писание, а и вљепоту (?) изискуе га заамвоња молитва.

8. Онај мајстор, кои је на поду церковном измоловатоме господу Саваоту из средине тјела потегао шишку с висећим лустером — ние ништа похвално учинио. Оно је погрдно за божие име и образ, и врло соблазнително. Ваљало би дакле оно кречом забрисати, и што год друго представити, из чега је изтегнуту шишку пристојније видјети, или боље је да неима ништа, него да се образ божиј погрђуе.

9. Да би се за свјашчене посуде, орудија и утвари, једно особито мјестаице опредјелило, и да се такови, осим свјашченика нитко не додира.

10. Да би се проскомидна штогод разпространила, а то се може без икаква готова трошка учинити; на конач:

11. Да би ми се кључеви церковнии у квартир мој не предавали, за ово учтивјејше позивам, будући пономар пре мене у церкву отходити, а после мене остајати мора, па ако шта похвали у церкви, ја отговоран бити нећу.

Здравствуйте! Благочестијах Ваших
Милутин Тесла с. р.
парохии Сењекија Адм.“

2.

„Благопоштенородноме Христоименитоме Братству и Обшчеству восточно-православне Цркве у *Сенју*.

Како знате Почитаемии мои! ја сам дошао овамо 1847. дне 30. Априла и затекао сам оvdје још једног Сшченика, кои је под јесен те године отишао. — От времена овог до 1850. године, мца Априлиа дне 29. уживао сам постојано здравље, а био сам задовољан онолико у колико сам могао. — А како сам чрез ово време от 3 љета и 6 мјесециј мое Церковно мјесто запремао — на вашу уљудност остављам! — Дне

29. Априла 1850. по свршетку вечерње у очи недјеље о Томје јесам се разбољео, и лежао сам до недјеље о Самарјанина, и тако три недјеље: о Томје, о Мироносиц, о Раслабленоме, прошле су без Свештеника у Церкви. — Међувремено дне 5. маиа преставио се један солдат нашег Благовјерија у овдашњем шпитаљу, који је на очи ваше преко римског Епитрахиља погребен, ја сам се међутим душом борио. — По милосердију Божием дне 21. маиа у горјеречену недјељу о Самарјанини читао јесам литургију, и служио сам безпресјечно, усиљавајућисе боме, 6 пуних недјеља. т. ј. до 2. Јулија 1850. Оvdје, т. ј. 4. Јулиа обрнуло је мое здравље са свим назад, и обстојатељством тим последујућа недјеља дне 9. Јулиа била је без литургије. — Дне 15. Јулиа у суботу сврате се к мени онии свјашченици из Лике, и тако недјеља дне 16. Јулиа била је провиђена богослуженијам у Церкви. — Од овог времена пребивао јест оvdје код мене тетак мој, гд. Драганић, до конца месјеца Јулија. Ви сте њега често позивали на части, и ја Вам зато захваљујем, и дали сте му кад је пошао један хонорар от 12 ф. тако и ја сам поверх тога потрошио нањ неколико више от 12 ф. Преображенија господња 6. Августа недјеља била јест, и тад је гд. Лужаић службу божију оvdје обавио, и ако сам му коју признателност дао он је као поштен човјек био задовољан, него за листоношу, кои је ишао по њега, платила јест Церков, и ја јој благодарствуем. — За приидућу недјељу 13. Августа писао сам опет по гд. Лужаића, но кад сам отговор получио, да не може доћи, јесам отма писао гд. Протопресвитеру, кои за ову недјељу ние могао послати свјашченика но у вторник дне 15. Августа за празник Храма ове наше Цркве, послао јест. — За оба ове листоноше у Берлог и Лучане, устављено јест 8 цванника, или 2 ф. 40 кр. ср. от мое плате. Тога дне 15. Августа умро јест један Лутеран, кои је сутрадан 16. Августа у Цимиториум наше Цркве погребен. Колико је средство овога Сандри дало на Церков, а колико на штолу, казали сте ми, и ја сам био учасником от вас с

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

2 ф. ср. И тако у суботу дне 19. Августа дотичне године 1850 приспјео јест мој сродник Јереј Тома Мандић, који ме тад избавио био от многиј бједственостиј. — (От 1. Јулиа 1851. затворили сте оно от мене 5 ф. мјесечно, што сте ми придавали от 1. Ноемвриа 1848.)

И ово доведе Почитаемии мои! живог состојанија вешчеј обстојателством моег бољезнованија, нека се не говори около међу нама ни горје ни боље, но онако како јест право и основателно. — Већ сад има једна година и 9 мјесециј откако гд. Мандић заступа мое мјесто у Церкви без икаквог вашег отегођења, и на овога човјека ви се нисте тужили до 27. Марта т. л. а што се овдје догодило онако, то сам Бог нека знаде, — но тко је крив, ваља да ће бити казњен, а тко је увређен ваља да ће добити своје уврачевание; него ево бруке, ми њеколици управо от то доба поступамо као несташна дјеца, но господо моја! колико једна муха на перу подњети може, толико равно ми можемо образом таковим и поведением нечесому нашкодити, но тек себе самих срамотити извољавамо, и себи вјечиту штету и урон имену свом наносимо, и нитко нас тако добро неће умјети казнити, као наша младеж. Бјегати от тамјана заради јегоизма — воистину дјетињска вешч! —

Писали сте ми под 29. Марта т. л. њека немогућна, и на ово сам ја вама отговорио, и чуем да се љутите и да ми за зло примате, но видите ту нејмате право, понеже човјеку паметну и поштену никад истина противна ние; — а у осталом почитаемии мои! ја имам от вас довољно већ писама, у којима ви мене њекако псуете и малко за бену и рабољепну креатуру держати извољевате, и вообщче начином њеким и тоном ваша посланија тако управљате, да јеј бог! која висока власт из потребног призрјенија свога високе Решкрипте тако на Свјашченство отпушта; и немојте се љутити за оно писмо, кое сте ми другог дана свјетлог Христава Воскресенија преко нашег мезњера у дом послали, — јербо вјерујте почитаемии мои! немате за замјеравати ми, основанија. — Мислите л, да ме овдје притеже какво

добро? Та да одем одавде у Безарабију таман, баш ништа изгубити нејмам овдје. — Мене тјеша више моја чест и достоинство, него ли плата. Та је ли могуће, да мислити можете, кад вам снисходим, то из страха чиним? Почитаемии мои! усиљен сам овако говорити. Сад ми здравствујте и примите мог отмјеног прам Вама поштовања и љубави.

Благопоштенородијах Ваших
Сењ, 30. маиа 1852.

преодањејшиј слуга
Милутин Тесла с. р.
парох адм.“

3.

„Поштенородное Господину Јоану Савв. Петровић,

Сењ, 17. Јулиа 1852.

Када тко званично затребуе из официе парохииалне кои извод из књиг матрическии, онда парох не иште таксе за такове изводе; но када једно лице заради свои потребностиј приватно захтје коимудраго документ из протоколов парохииални — изумимајусе на прим. Свидјетелства сврху правствености и поведенија једног лица, и друга овом подобна Свидјетелства — тако ми иштемо и смјемо захтијевати за свакиј документ по 2 ф. ср. И то је већ обична пристојбина свјашченику за овакове ствари; јер и није иначе, када једно мирско Надлежателство за јединствено легализирање документа једног захтјеваше по 15 кр. ср. тако у соразмјерију овоме и отношенију можемо ми парохииално свјашченство с чистом совјестију и правicom за цјелиј Извод и написание ствари узети за ком. до 2 ф. ср. Баш се о тому сала, како чуемо, у министриуму ради, да се утврде сирјеч ове таксе, кое ће се сматрати имати какоти другии штоларни приходи парохииалног свјашченства.

Овом приликом соутверђујем, да сам примио от Вас јуче за издата мном под 22. дек. 1851. 4 Екстракта ф. 4 ср. и ја се задовољан стављам. Примите поздрав от Вашег

Милутин Тесла с. р.
парохии адм.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

4.

„Поштенородноме Господину Јоану Савв. Петровић,

Сењ, 18. Јуниа 1852.

Обичај ние регула; ипак свакиј добар обичај поштовати треба. У новим судејским уредбама такса за свјашченство парохиално ние спомена, то ће се тек видети, кад се све уреди; дотле пак обичај постои, и слободно захтјевање от стране свјашченства за изводе из протоколов парохиални; толико је — да сви документии, кое издавало би и утврђавало свјашченство, морали би се неминуемо от мирског надлежательства соутвердити, сада пак ние то толико потребно. — Захтјевати из официе парохиалне кое писмено догазательство званичним путем може само која јавна официа и Надлежательство. Ако би се завела овдје, како кажете, парохиа по смислу границе, и с овом равномјерно скопчати садашњи приходи штоларни — ја мним што се тиче првог, ту ни мисао мјеста имати не може; овдје је нужно господине, да се учреди Церковно Обшчество народње с правим и дозвољеним дјелокружием своим тако, да не буде убитачно за Церков, Народ и народње свјашченство; и не само овдје у Сењу, но и у краини свугди нужда је велика, да се учреждавају обшчества народње-церковна, иначе наша ће Церква и ми Народ вавјек морат лаборирати на староме шлендриану. А што се пак тиче штоларни прихода, овдје у Сењу, могао би Вас увјерити, поштенородниј Господине, да су много и много гориј и рђавиј него ли у истој краини и сиротињи. а баш наспрам они у краини могло би се рећи, да и не сусшествују овдје штоларни приходи. Обшчества церковна имају различита своја учреденија, како гдје обстојательства захтјевати могу. — Велите, да овдашња наша православна Церква ние била досад парохиална; — а да за Бога? Куда дакле припада? Ја нисам нигдје читао, нити сам чуо, да је она од воздвиженија свог до данас принадлежала коној оближњој Церкви — нити Фиуманској, нити пак Берложкој, да би се звати могла филиална Церква, но она јест свагда самостална била, и сад јест, и убо парохиална, као и

остале самосталне Церкве и независима Обшчества. Предразсуждение јест то и погрјешно мислити, да је само оно парохиална Церква, над коном се иншталира један свјашченик, ибо то ние свагда потреба, но само овдје гди обстојательства за нужно нају. Треба разлику знати помеђ видов Церкви: катедрални и великиј, парохиални, филиални и капела јавни. — За то видите ние ни чудо, што коекто овуда и одонуда нас православна српска обшчества трактира именов: Секта, и наше јавне церкве: греконесједињеним Богомољама, и наше народње правилно рукоположено свјашченство: Рабинерима и служитељима свјашченодјејствија (?), — кое увреде словесног човјека, и одушевленог за народ свој и Церкву, дирају до мозга у костима, јер руше достоинство народа и јавног богослуженија вселенске највеће на земљи Церкве. Но при свем том нека је опадају, она се јур держи, и разирострања свеудиљ. Здравствујте. Ваш

Милутин Гесла с. р.
парохији адм.“

5.

„Благородноме и Благочестивоме Обшчеству восточно православне Церкве у Сењу.

Јуче разумјех, да нисте уважили Благородија Ваша мое протестацие от 28. Јуниа 1852. п. 26. но вјерујте господо, ние Вам то полезно; јер Ви добро знате, и ја знам, што се от почетка мое болести овдје *чињило*, како се *прошезало*, и како се *окончало*; и ја вам кажем, докле ја мое ухљебление не добием, ви мени благодјејание церковно, оно на кое сам овамо дошао, узтегнути не можете, пак таман да сте ви жене убоге вдове, кое по деветеро дјече на преслицу хране; и не питасе то, је ли мое положение овдје као једног капелана, Администратора, Ефимериа, шта му драго, кад се узму наше ствари с датама и обстојательствама по гражданском закону на разсуждение, ви сте изгубили; и не само у августјейшеј нашеј Держави, гди правда на престолу сједи, и закони и судови по темељу хуманитета и правде владају, но таман да смо — сачувај Боже — под

Отоманском портом, па да турскиј кадија помеђу нама суд учини, и да пол имјенија нашег продате, и да му дате, права вама дати не би смјео, јер неправде, кое ви мени чините, јесу *рукама узвашиши*. И отселе нема друго ван: ако будете требали Цркву, свештеника на *контракти добити* морате, да, ако би се човјек међу вама — не дај боже — разбољео, и у Црквеној служби, плату му с уреченим временом давати обвезетесе, да с вама нема кавге, јер чловјек међу вама *здравље одржати не може*. — Ви знате што сте у почетку мое болести чинили, како сте ми службу, као злочесту калфи али куварници отказати хотјели, како сте своју Цркву игнорирали, како сте ме у лаж тјерали, како сам сирома помошчију сирћета и воштане свјеће с вама се разписивати морао, писати на све стране по свјашченика и трошити, како сте мој Свештеничкиј карактер цсовали и ушчерб мом достоинству наносили, давајући ми титулу нашег Андре Бована и т. д. Ето видите какви сте и колико разумјете! Зовели се то Братство народње-церковно? Зове ли се то възпитание? Је ли то човјечност? Је ли то благодарност на мое многе заслуге, кое сам Цркви овој учинио. — И тек да се човјек што опорави, а ви, *внезапу нађета* нешто што је противно божием и човјеческом праву; а ја! за вас није човјек народниј, јер ви још не осјећате у себи нити једну искру народњега духа, но за вас је човјек подлиј, лукавиј, ласкатељ и наемник; и ја имам обстојателством мое болести от вас ствариј доволно, кое у дубоке предмете зарезуе, а ви адвоцирајте свободно како вам драго — не марим. — И немојте ви мислити, да ћу ја за мое ствари прибећи церковној власти, за да не би сте рекли, да по природном благонаклоненију право ми дае, — не, но почамши от мјестне Јустичие, до највише апелацие, до самог всепресвјетљејшег престола, па да сте ви Обшчество строенија каква му драго, ви губите јер неправде и законопреступленија ваша јесу *ауθενгическим доказателствима* подкрјепити можна. — Но ја ипак мислим, да је вама чест ваша и име мило, и да нећете до тог доћи,

да вам образ ваш изпод поднебија српског и по вилаету буде блатан — ја мислим да разумјете што са овим хоћу да кажем — и не само на име обшчества, но и у личности ваше немојте да будем принуђен дирнути, јер ја знадем што кои важи у обшчеству; немојте дакле да свака знаде наше глотиње и невоље; и немојте да се по судови вучемо, јер ја нити шта имам, нити изгубити могу, а ви имате много. — А што се тиче те мое плате, то ако никакко, садзасад начинит ћу једну колекту и казат ћу мое стање оvdје пореду, и поднети ћу Браћи нашој римском обшчеству, молећи за Христианско великодушие и човечност, и уфам се, да ће људи дати до 20 ф. да преживем с фамилиом, и да квартир платим.

И чујте сад што ћу вам рећи, ја ћу скорим временом от вас се разтати, јер ћу по милосердију божием и милости церковног надлежатељства добити корицу хљеба, а ви ћете оvdје остати, и добит ћете, уфам се у бога, каква свештеника; него вас молим и совјетуем за вашу хасну, немојте бити као простији људи, имже нест јешче доволно разума, но узмите дух онај народниј от напретка; базирајте ваше поведение на слободи, једнакости и братству; имајте у очима вашима предмет благостojанија Цркве и Народа; одбацујте кукавиј стариј шлендриан от прошасте стољетија; свако властољубие убјегајте као смрадне куге, јер не соотвјетствуе данашњем духу и времену; обстојателство Сења пред очи узмите, не гледајте на друга мјеста; отворите очи ума и срдца нашег; обшчество церковно стројте; не будите здание на песку; душепопечитеља у средину своју узимајте, јер другач мира, љубави, слоге и напретка имати нећете; вавјек ће бити туђиј човјек; вавјек ће от вас зазирати; вавјек ће вам и носом завертати; — но будите с њим једно тјело и један дух, јако и звани бихом во једином тјеље упованија нашег, знајући при том, да оvdје свештеник више Honoris causa него ли за плату служити има — то је наравна ствар — нестало је стари људиј, нестало је и стари попова; — дух времена схваћајте; и ако опазите у вашем свештенику и једну искру

народнога духа, цјените га, немојте га удручити, пособствујте му, имајте повјерење к њему, већете изгубити; нека буде правиј пастир у природном смислу, а не буде подал човјек, да ние врстан бранити свој Народ и Церкву. Незнасе, ил је већег сожаленија достојно общество кое от свештеника зависи, или свештеник кои од общества зависи: ако перво зависи от другог, а они су њекако робови, и морају честократ играти по његовом лакомисленију; ако ли пак зависи другиј от первог а он је подлиј роб, учисе ласкати, учисе лукавствовати, учисе невјежествовати о церкви својој и народу не радјети, на све стране вјетрова даје се разацињати, и ништа друго ние, него церковниј и народниј наемник и разбојник, него ваља и велика је нужда свештеник и общество буде једно тјело и један дух; боље је да један другога љуби, него да га се бои; слуге смо сви један другоме, обаче само оно је слуга, кои наше потребоће тјелесне послужуе; — свештеника зови братом, и он тебе нек тако зове; јер он је слуга Церке и Закона, и Отечества, а Пастир и Брат Общества и т. д.

Бога ми мога! ништа ми тако свето ние као Церква моја и праотеческиј Закон и обичаи, и ништа ми ние тако драгоцено као слобода, благосостојаније и напредак Народа мог и Браће, и за ово двое: Церкву и Народ, гди год будем готов ћу бити живот мој положити; обаче ни враг ми ние мржији от себичности, первенства и властољубија вражиег шлендриана, кои запречуе общем напретку и ползи. Здравствујте.

У Сењу, 31. Јулиа 1852.

Милутин Тесла с. р.

парохии адм.“

6.

„Благопоштенородниј Господару Ђорђе, мој усерднољубимиј!

Моје срце јест полно пријатниј чувствованиј, одкако ми јест милосердниј Бог повратио мое желаемо здравие, и зато све непријатности отлећу от мене, кано један шеварниј штапић от дуvara, и не само ово, но и сва чемерна моја обстојателства овдје у Сењу, и дуговремено искушение

бивше, све сам већ заборавио, тако као да ние ничега ни било, и ја би се бадава трудио Вам радост срца мог изразити, још к томе скопчано јест повишење мое на степен Церковниј и ухљебление боље предстон мени, и зато извјестно знам, да и Ви и общество, међу којима већ готово 6 година живим, и много пострадао јесам, имате срећи мојој и веселију саучастие. — У отношенију пак што ми данас у вашем почитаемом листу напомињете за најам кућевниј, да! да сада при руци имам послао би вам, не само оно што иштете, но и онолико седмерицеју; и вјерујте, а то већ сами знате, да сам пријатељ свое Церкве, и у којој мјери јесам сиромашан, у тој истој јесам и поштен човјек, и зато све што Церкви мојој дужан будем, платити хоћу, а она је дужна на мене причекати и Ви Общество је примило мое писмо от 13. тек. 1852. у отношењу куће, и Ви сте то разумјети могли. Со истиним почитанием пребивам Ваш

У Сењу, 16. Септемвриа 1852,

истинскај пријатељ

Милутин Тесла с. р.

Концепат званичног њемачког писма, којега одмах навађамо, показује нам Теслу на послу према ондашњијем властима.

7.

„An das löbl. k. k. Zengger Militär Commando dtto Zengg am 20 Juli 1848.

Note.

Nachdem sich der hierortigen Garnisons-Mannschaft viele zu dem orient. rechtgläubigen Ritus bekennen, so erheischt es die Gerechtigkeit dass diese (um Niemanden eine fremde Kirche aufdringen zu wollen) bei jeder statthabenden kirchlichen Function stets in eigene, aber nicht fremde Kirche geführt werden.

Diesemnach wird Ein löbliches Militär-Commando diensthöflichst ersucht, das fragliche Militär an jedem Sonn — und Frierstage, wo die orient. rechtgläubige Kirche das Hochamt celebrirt, jedesmal um 10 Uhr v. M. vor die hiesige Serbische Pfarrkirche umso gefälliger stellig machen zu wollen, da es ohnehin bei der gegewärtigen Zeit-Epoche mehr keine herrschende Kirche existirt.

Tesla, adm.

Као у завршетак износим још и својеручнијех неколико биљежака Теслинијех, које је он црквено-словенскијем језиком а штампаним писменима забиљежио. Ово су:

Л. 1847. њност. гѣмн. препод. по книзѣ бр. њпов. М. Т.

Л. 1847. маја 11. њздѣйствовалѣ ѣже во время вогослѣж. ѡко цѣркве не лѡбити.

Л. 1847. маја 23 њздѣйствов. ѣже робот. во время вогослѣж. близ' цѣркве не дѣлати. М. Тесла.

Л. 1847. маја ѡркѣ. пар. фасц. оучреж. хран. числ. М. Т.

Сѣдѣнїа ѡ л. 1847. вкључит. нач. ѡдав. М. Тесла.

Л. 1847. мїда Дек дне 8. деѣглаз злобоптрѣвлѣнїе истазованїа пѡстпорта за долж. писанїа. М. Тесла.

Л. 1848. мїда Јан. дне 16. оукинѣл' злобоптрѣвлѣнїе контролл. нашнѣх' мертѡрїи римск. сїенствомѣ. М. Тесла.

Л. 1848. мїда марта дне 18. ассїстенциї почѣст. зак. нач. обыч. прїйм. М. Тесла.

Л. 1848. лѡдство гарниз. православное во собствен цѣрков параднѡ ити. М. Тесла.

Лѣкта 1850. оустроѣнна печать парохіалнаѣ трошкѡмѣ и попеченїемѣ мене Іереѣ Милѡтина Тесла.⁴

Још само да напоменем и ово: Теслин бијограф (у календару „Србобрану“) спомиње, да је Тесла по рукоположењу год. 1846. послан у Штикаду за капелана „од куда буде на брзо премјештен у Сењ. Ту је био до августа 1852.“ Из писама (овијех) Теслинијех види се, да је он дошао у Сењ 30. Априла 1847., а из писма „господару Ђорђу (Милеуснићу) види се, да је у Сењу био још 16. Септембра 1852“.

Прионштио: П. М. К.

⁴ Писма и ове записе уступио ми је, да их употријебим, г. Никола Радошевић парох сењски.

Писма

Јосифа од Путника, владике пакрачког, Стефану Станковићу, архимандриту ораховичком.

Прилог за новију историју црвену карловачке митрополије.

Прионштио

Д. Р.

(Наставак.)

Љубезни Стефане!

Г. АЕпископ мене потајно, никоу во дворје јего ничего незнајушчу сјемо позва да по предварителном совјешчанији у Беч отидет, и поставленне епископов у монарха исходатајствует. Нечајаное пришествие моје било всејем удивително, и јакоже који знајаше, тако причину пришествија мојего себје прообразоваше. Овиј убо рекоше: синод држе, овиј светиће се нове владике, овиј положиће фундамент резиденцији, овиј оно, овиј же оно не вједущче причину пришествија мојего, и повседневно Епископа Бачкаго прихождение, и долгое кабинетское и сокровенное совјешчение.

Первоје убо г. АЕпископа намјерение било, по совјетованији у Беч отходити, и мене или со собою повести, или овде деспотствованија ради оставити, но получивши в незапу, на представленне хофкригсрата о скорбном и ко совершеном разрушенију клоњашчемеја Епархији карлштадскија состојанији, јего величеству сотвореное — от хофкриге президента Gr. Bellegarde президиалное писание от 12. февруарија, в којем Јего величество хофкригсрату и посредством того Г. Архиепископу налагает, в смотренији дополненија карлштадскија и прочих упразднених Епархији нуждаја за дополнение дјелати и учредити; то паравно ова резолюција дала цјелому прежднему намјеренију, и плану вид други, и ми в мјесто у Беч ити, держасмо скрутиниум, и сочинивши формални избранија instrument веја упраздненија Епархији дополнихом.

А зане да последни синод 1816. держани. per Intimatum тако распушчен бист, да interea, et usque edendam benignam ulteriorem Resolutionem дјело аки неокончано, acta non conclusa а ни синод sua forma solvirat био није, остајет, то ми взирајушче ову, аки ulteriorem Resolutionem, повнегда ни кралевски, при синоду тогда опредјелени бивши комисар генерал Сигентал revocirат није sua et unitata forma, то ми овај наш, scrutinium аки per Continuationem, будимескому полномошчче своје сјемо пославшу совершили, и Sigenthalu аки кр. комисару на оправление, јако прописаним путем предали, који по долгом волненији, неимушчи никакове заповједи, примио и вчера у Беч сретно оправно. Да бог дает, да се умилостави царѣво срце, и тужному и неизвјестному состојанију конец положи.

Много сам ти, и крадом писао, а опет

јешче не знаш ништа. Слушај! Представление овако учињено, у весма лепом и художно испослованом њемецком Vortragu. На Темишвар премјешчавам се ја; на Вершац изабрани за Арад Радивоевић; на Арад изабран Максим архимандрит Хоповски, но монарху само да се једном епархије попуне, полна власт остављена secundo loco positum Нестора, аки несумнителнаго Вла потврдити. На Карлштадт изабран Мушицки, но сказано да га синод за оног, за кога њега њеки After Gelehrte држе и проповједају не познае. На Пакрац изабран Бранковић, но овде тогожде атингирато, али преко командирендера у његовом беглајтшајну, у којему он индивидуа описује, пространо, но г. АЕпископа собственоручному назначенију наведено и јављено, да после Бранковића у хијерархији Архимандрита нема, који би се с тобом мјерио, да ниси само учен, моралан и пристојан човек, но да великое и практическое вјежество в дјељех и церковних и публичних имјејеш. — Ми сами, но комендирендер јешче више сумњао се о добром и сретном за Бранковића успјеху. Ја наведох да би добро било, кад знамо да га цар, што командирендер каже im Magen има за сада мимолти, и не дати повода, да разјарен на једино предложение, всја неокончана не оставит — по тому више, што ево Будимски више је у гробу, нежели на земли. Сие обаче заслуги и способности ради јего не хотјаше творити, рече обаче г. АЕпископ: Синко! ако га цар не ће, нека слободно наименуе Станковића, и Бог ми је свидјетел да ћу се онако радовати аки да је Бранковића наименовао и потврдио. Видите рече далше да тај човек оболео, ако овако пође, како што је почело, тај невјеруем да ће дуго вући, аколи почне непрестано куњати, то он крмје Будима гди и Doctora и други пособија има нигди неће моћи бити, но пропаће. Ово је све г. АЕпископ предомноју командирендеру казао, и несумњам да он то у свој беглајтунг Vortrag није положио. На конец, на моје премјешчание, да сумњам да ће се дополнити пакрачка епархија, рече ми Г. АЕпископ, Синко! ако је не дополни, то је управ тогда узрок неблагоприятие к Бранковићу, а онда будући на свак случај у Јулију у Беч ити морам, молићу за синод, и изабраћемо Станковића, ако ли га и дотле самовластно наименуе, добро, ја успокоен и задовољан.

Баба (Бездински Максим Секулић) архимандрит умрео, не имјевши ни у кому повјерение, и не хотјев на моје представление, повторителње тестаментa правити, Влаховић као конзисторијални фишкал, када је већ у per vosam пао из Lungenentzündungа, написао њекоје расположение mortis causa, које јеромонах чинити не може, и пограбио тако његово имјеније, да ни форинта није остала, нити је било од куда сандука платити. Ово је нечувени скандал и гнусни поступак г. фишкала и конзисторијалног и мон. Бездина. Сва легата окрећу се около његове фамилије, тако њему оставио 100 дук., жени његовој 50 дук. и ланац златан с крста. Сваком његовом детету 25 дук. Пуници Влаховићевој Раићки 50 дук., њеној кћери Дашковићки 300 фор. Максиму служитељу 1000 фор. Сави камердинеру 70 дук. Папхазиници и јеја фамилии до 200 дук. и прочаја.

Овај управ медведски се нагутао, и хунцвутски умрео. Знајући грабеж свој, да никаково добро не учини, а ни једном ни другом манастиру ни парусије бездјелник да не остави.

Ја сам за ову Бездинску архимандрију свакојако разсуждавао и мислио, но свагда код Господина настојавао, да је што скорие дополни, да се различне маханације прекрате и повод волненијама дигне.

Ја сам желио тебе овамо довести, и учињено сам приуговивши Г. Бачкога предложение. Но г. аки сабљом све моје доводе пресјече, и рече: у овима обстојателствама, поред толики денунцијација, и монархове прјамо влашки род тенденције, све би у једанпут покварио, ако би ја при оваких волненија, у Банатски, влахами окружени манастири човека поставио, влашки језик не вједушча, а и кромје манастирја с влахами дјелати имушча. То би управ било — рече — Влахе аки у главу ударити, и монарху аки пркосити, и дјелом осведочити оно, против чега они тужатеја. Не могу — рече — далше већ ни того ради, што исти темишварски Власи Епископа от Монарха просјашчи, не Влаха, но влашки знајушча Србина за Епископа искали.

И тако, да не како тој Impostor Сенђурачки Кенгелац тамо, како нимим путем, јер све је могући, усели се, склоних г. АЕпископа архимандрита наименовати. Када убо тебе тамо премјестити није хотео, једногласно опредјелисмо Нестора, којего ја у мон. Бездину, може

бити на цвети произвести и тамо во настоја-
телскоје звање вевести буду. Овако за Нестора
и арх. Бранковић пројектирао и писао, да
само с производением Нестора могл би народ
и свјашченство влашко утишатија.

Видећи г. АЕпископ моје сожалителное не-
годование, јер ја Нестора у Ораховицу про-
јектирах, на испушчене моје рјечи, јако да
је то за служашчаго и послуженаго весма скор-
бно, да се о нем не промотрава, но гди који
увадне, ту и пропадне, најбољи људи најхр-
ђавие снабдјени, а медведи прва благодјејанија
уживају — отговори: човече божиј, упокој се
и разсуди, да ће до три месеца, може бити и
пређе величајша промјена бити. Ако Бранко-
вић постане Епископ, Станковића без всјакаго
отложенија премјестићу у Гргетег, ако ли ти
отидеш у Темешвар, а Пакрац остане празан,
остаће онде администратор, и Бог вјест что
може бити. Ако ли Нестора наименуе, може
најпосле и у Бездин доћи, само не сада, док
се епархие не дополне, да тужбе престану. За
то, ако може бити жалиш, что ниси у Без-
дин премјешчен, утјени се, може све боље и
лепше изићи.

Мушички и у Плашком фантаста, све му
је у глави чест дома и епископа Хорватскога,
а та чест дома упропастила Шишатовца. Бачки
је пројектирао, да се ти пошљеш у Плашки,
и не јединожди рече Г. АЕпископ и пред Бе-
ницким, учинио сам что сте молили, али види-
ћете како ћемо ми с тим неразумним и наћи
себе невједущим человјеком натезати. Бенички
читајући његова предложенија, и описание офи-
циозно, како пацови по резиденцији трче, и
да би скорбно било народу оному гледати, да
интеркаларни провенти у Карловце доносу се,
а не онде потроше се, увјерио се да је фан-
таста. Писато му је весма дугачко и опредје-
лително, и на моје примјечание додано, да је
много скорбније за Банатски и Бачки народ
гледати да их новци на содержание Епископа
својега дани, за ужитак Хорватскога Епископа
употребљатеја, и то вјечито — а из Хорватске
епархие от 70 година ни крајцара у фонд није
дошла.

Овде от 8 дана непресјечно киша пада,
тако да је вејуду пропаст, и срећа что те
нисам овамо позвао, како би се напатио. Ја
повседневно у сесији седећи, ово ноћом нишем.
Зато отејуду нећеш ништа више добити, но

мислим да је доста. Ја до три дана враћам
се у Арад. Буди здрав.

В Карловцје 21. Марта 1824.

Путник с. р.

Наставиће се.

ЛИСТАК.

Вести

(Превизиши рођен дан Његовог Величанства),
прослављен је 5. (18.) о. м. свечано у Карловцима.

По одржаном благодарењу у римокатоличкој
цркви, одржано је свечано благодарење у право-
славној саборној цркви уз присуство свију месних
власти и народа обе вере.

На благодарењу је чиноначалствовала Његова
Светост преузвишени Г. српски Патријар *Георгије*,
уз суделовање месног свештенства.

По свршеном благодарењу отишло се у двор,
где је у синодској дворани градоначеоник г. *Душан*
Милић, у име карловачког грађанства умолио Ње-
гову Светост, да благоизволи превизишем престолу
изјавити непоколибиму верност и оданост карловачког
грађанства, са жељом да премилостиви још много
година одржи Његово Величанство нашег љубљеног
краља *Франју Јосифа I.* у потпуном здрављу и
задовољству, на корист свију народа простране
Аустро-Угарске монархије, на што је Његова Све-
тост благоизволела одговорити, да како је до сада,
да ће и овом приликом радо доставити превизишем
месту изјављену оданост и жељу карловачког гра-
ђанства, изјавивши и своју радост, што је Његово
Величанство у потпуном здрављу дочекало 73. го-
дишњи дан свога рођења, завршивши свој говор с
речима: Да живи Његово Величанство наш преми-
лостиви господар и краљ *Франја Јосиф први*, што
је од присутних са урнебесним *Живео!* прихваћено
и пропраћено.

У један је сахат после подне започет у двору
свечани ручак, на ком су сем Његовог Високопрео-
свећенства Г. епископа Вршачког *Гаврила Зме-
јановића*, месног свештенства, учествовали сви пре-
стојници месних власти.

У одређено време за здравице, подигла је Ње-
гова Светост чашу, те је напила одушевљену здра-
вицу у здравље Његовог Величанства, са жељом,
да га премилостиви још много година поживи, за-
хваливши се подједно присутнима, што се одазваше
његовом позиву, да у патријарашком двору заједнички

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

прославе 73. годишњи рођен дан Његовог Величанства, која је здравица с највећим одушевљењем и радошћу саслушана и прихваћена.

По свршеном ручку, повукли су се гости у споредне одаје, где су се у пријатељском разговору мало подуже позабавили, те је сваки раздраган и задовољан отишао својој кући са лепом успоменом на пријатељски дочек Његове Светости, а подједно и жељом, да свемилостиви одржи Његову Светост још много година у здрављу, који је и том приликом показао и доказао да схваћа свој високи положај, а подједно и свој задатак и одговорност, пошто је он једина копча имећу Његовог Величанства и наше православне цркве и народа нашег, преко кога једино могу с Његовим Величанством у извесним приликама пръве своје жеље и потребе достављати.

И ми не само што не ћемо то да увидимо, те да према томе углед његов што више уздижемо, како би и његова реч имала што већег уплива и одзива, кад се види, да су уз њега и служитељи црквени и вође народне, него се на жалост и међу првима налазило и налази, који су мислили и мисле нешто тиме постићи што неки јавно, а неки у потаји потпомажу оне елементе, што су се истакли на површину и постали вођама необавештене просте светине и обавештених себичњака, а да и не говоримо о вајним вођама народним, који се надмећу у грдњама и обарању угледа Његове Светости, мислећи да паметан свет не види зашто они то чине.

Ал залуд им сав посао и труд. Српским патријарсима су увек отворена врата превишњег престола и они су и до сада а и данас као што рекосмо *једина непосредна копча између православне наше цркве и народа нашег и превишњег престола*, чија реч више важи, од све дреке и вике оних елемената, који наш добри народ трују којекаквим идеама, због чега смо и дотерали дотле, да се пољуљала вера у нашу вековну оданост, те је нашим непријатељима данас и лако, да се свако наше дело народно с неповерењем прати и да с тешком муком до чега долазимо.

Дванаести је час бар за служитеље наше православне цркве, који заборавивши своју заклетву, допринашају обарању и угледа јерархије, и свога и цркве, који ако се по несрећи једном са свим обори, осегиће и сами на себи, како су неупутно и неродољубиво поступали.

Кад једном народ — не онај у капуту, него онај прави народ у кожуху и опанку — дође до увиђења да је он прави господар у народно-црквеној аутономији, што му се данас само прича, а не да

да то и буде, пошто се данас у сабор и епархијске скупштине 2—3 преставника пустише, а остала места заузеше адвокати у име народа, и ако се они онајмање могу назвати, нити су народни људи, те у сабору и епархијским скупштинама дође до већине — **а то ће морати наступити**, као што у црквеним скупштинама сачињава већину —; увидиће тада и осетиће свештенство онајпре и онајосетливије „народну владу“, док га стане народ „од парчета“ плаћати, што му се данас само поверљиво у изглед ставља.

Послате књиге на приказ.

Извештај о српско православном училишту у Рељеву код Сарајева за 1902|3. годину. Саставио протопрезвитер Михајло Далић, управитељ. Сарајево, земаљска штампарија, 39. стр.

Извештај српско православне мушке учитељске школе у Пакрацу за 1902|3. Приредио Никола Шумоња, управитељ. Загреб 1903., српска штампарија, 43. стр.

Први шематизам православне српске митрополије Бањалучко-Бихаћке за 1901. Уредио Алекса Јокановић, конзисторијални савјетник у Бањалуци, издање и штаупа књижаре С. Угреноваћа 1903. 289+36. стр.

Споменница четрдесетогодишње свештеничке службе и двадесетогодишњег уређивања „Хришћанског весника“ проте *Алексе Илића*, председника конзисторије у пензији. Приредили и издали: прота Стева М. Димитријевић, поп Лука Поповић, поп Алекса Милосављевић, професори Стева Веселиновић, Драгољуб Поповић и сингел Платон; Никола Велимировић, свршен клирик. Београд 1903., штампарија Андре Петровића, 114. стр.

Кључ за разрез парохијала и школског приреза В.л. Бечкеречке срп. прав. цркв. општине, као и о дотацији парохијског свештенства Вел. Бечкерек 1903. Штампарија Ј. Грчића, 2 листића.

Извештај српског учитељског конвикта у Новом Саду, од 1. Јула 1902. до краја Јула 1903. Штампарија Ђорђа Ивковића. 19 стр.

Извештај о српским учитељским школама у Сомбору за школску годину 1902|1903. Уз суделовање професорског збора, саставио Н. Ђ. Вукићевић управитељ. Срп. манастирска Штампарија 1903. 80 стр.

Чувајте зграду своју, пацови се може! (Реч у своје време). Написао Један Родољуб. Штампарија Б. Хиршенхаузера, Н. Сад 1903. 15 стр.

Књижевни огласи.

Изашла је из штампе моја књига

ЗБОРНИК ПРОПОВЕДИ,

у коме су омилије од друге недеље после Духова, па за све недељне дане редом до недеље Закхејеве.

Књига износи 292 стр. повеће осмине, на одабраној хартији, и стаје 4 круне.

Може се добити у мене (Budapest, IV. Váci ut. 66., и у Срп. Манастирској Штампарији у Ср. Карловцима.

Др. Вл. Димитријевић
парох.

„Православно Морално Богословље“

пређе »Православна Моралка«

друго прегледано издање

израдио

Сава Теодоровић, проф. у кр. реал. гимназији у Земуну. — Ова књига је нарочито удешена за средње школе, те је одобрена и прописана за уџбеник у свима средњим заводима у Карловачкој Митрополији, одлуком Св. Архијерејског Синода Карловачке Митрополије од 29. марта 1899. Број М. 50./Син. 18. ех 1899. Као такову примила ју је и Вис. кр. Земаљска Влада у Загребу, па ју препоручила као школски уџбеник у свима средњим заводима у Тројединци, одлуком својом од 22. септембра 1899. Број 14.665. ех 1899. (одег за богоштовље и наставу). Осим тога и Високосл. срп. нар. Школски Савет решењем својим од 4.16. септембра 1899. Број 326.262. ех 1899. прописао је исту књигу као уџбеник у свима срп. нар. вероисповедним мушким и женским препарандијама.

Поред своје школске употребе, ова је књига zgodно помоћно средство и за парохијско свештенство, особито при састављању црквених беседâ и моралних поука, због чега је скоро од свију преч. консистораâ у опсегу Карловачке Митрополије, као и од виросв. г. г. срп. православних Митрополита и Епископаâ у Босни — Херцеговини, Далмацији и Краљевини Србији свештенству топло препоручена.

Цена је књизи, која износи 14 штампаних табака вел. 8° 2 Круне (2 дин. 30 п. дин.), а може се добити за готов новац или уз поштанско поузеће (per Nachnahme) у Земуну у писца. Књижари имају 25% рабата.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ
БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ
СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА

ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота **ЈОВАН БОРОТА**

[На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903. г. за уџбеник у српским основним школама.]

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потоцу. — VII. О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израиљци у Египту. — IX. Израиљци излазе из Египта. — X. Израиљци у пустињи. — XI. Израиљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечино. — II. Рођење Спаситељево. — III. Мудраци са истока. — IV. Бежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање Спаситељево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спаситељевих противника. — X. Свечани улазак Спаситељев у Јерусалим. — XI. Тајна вечера. — XII. Суђење Спаситељу. — XIII. Смрт и погреб Спаситељев. — XIV. Васкрсење Спаситељево. — XV. Вознесење Спаситељево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спаситељева. — XIX. Наука Спаситељева. — Завршни преглед.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Цена је књизи 30 флира.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИЈА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1:20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА. 61 1—1

У срп. вел. гимназији Карловачкој почиње шк. година 1903/4. 1. септембра по новим календару; 29. и 31. августа држаће се поновни испити, уписивати и примати ученици у I. разред који ваља да поднесу сведоцбу народне школе: да су јој свршили IV. р., и крштено писмо: да су навршили 10. годину од рођења, те положе пријамни испит. У остале разреде примаће се на основу гимназ. сведоцбе.

При упису плаћају: који први пут ступају у завод 4 К 20 п уписне таксе; школарине 12 К на течај сваки, осим тога по 2 К на библиотеку по 4 К у фонд за набавку лекова у случају болести. Од ових прилога и уписне тексе не изузима се нико, а од школарине могу бити опроштени сиромашни а добри ученици са сведоцбом о имовном стању својих родитеља и школском сведоцбом са похвалним владањем без иједне оцене „довољан“. Ученици I. разреда не ослобађају се за I. течај никако. Ко од старих има каквог остатка, мора га прво подмирити на уписати се.

У гимназији се осим редовних предмета предају необвезно и бесплатно француски и мацареки језик, а гимнастику и армонично појање и певање уче сви способни. Желети је да родитељи сами доведу своју децу и да их наместе у споразуму са управом.

У Карловцима, 15. августа 1903.

У п р а в а.

С Т Е Ч А Ј. 43 3—3

Отвара се стечај на једно овде упражњено учитељско место, с којим је скопчана плата од 800 круна у готовом, за огрев 240 круна, за чишћење 100 круна, за пашњак 100 круна, за писаћи прибор 20 круна, за повторну школу 40 круна, стан у нарави или еквивалената за исти у износу од 300 круна, и уз ово још пет пута петогодишњи доплатак од 100 круна.

Новоизабрани имаће предавати у разредима, које му месни школски одбор додели, све оне предмете, које школска уредба од 17. јула 1872 год. и дисциплинарна правила од године 1876. прописује; наглашује се, да децу црквеном пјенију учи, као и остали овдашњи учитељи, са децом у цркви поји, а за певницом појачку дужност да врши.

Компетенти нека своје ваљано инструкисане молбенице потписаноме председништву поднесу у току шест недеља рачунајући од првог уврштења у новине овога стечаја.

Желети је, да се компетенти лично прикажу и у цркви поје.

У Бач-Сентомашу 24. маја (6. јуна) 1903.

Председништво
месног школског одбора.

К. 309/из 1903.

49 3—3

С Т Е Ч А Ј.

На једно упражњено место у стипендијској заклади Петра Божића са стипендијом од годишњих 300 К. овим се расписује стечај.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије Темишварске, који се уче у српској великој гимназији Карловачкој, на којој академији, или на којем универзитету.

Првенство имају рођаци оснивачеви, ако су источно православне вере.

Са потребним сведоцбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице ваља поднети овој конзисторији до 17. 30. августа о. г.

Епарх. конзисторија у Темишвару 2. (15.) јула 1903. год.

Председништво.

Број 677 ex 1903./К. зап. 436.

53 2—2

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на парохије у Кусоњима IV., у Граовљанима V. и у Г. Миољцу VI. разреда са роком до 18./31. Августа 1903.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до стављенога рока поднети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 15. (28.) јулија 1903. г. држане.

Мирон с. р.
Епископ.

Ad бр. К. 560/431. ex 1903.

58 2—2

С Т Е Ч А Ј.

На парохију VI. разреда у Баноштру расписује се стечај до 31. августа по нов. о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструкисане молбенице овој конзисторији надлежним путем поднети.

Из седнице архијерејске конзисторије, држане у Карловцима, 22. јула (4. августа) 1903.

Георгије с. р.
Патријарх.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 60 2—2

У српској Вишој Девојачкој Школи Сомборској почиње се школска 1903.—1904. година 19. августа по старом календару. Тога и следећег дана држе се: пријамни, поправни и приватни испити.

Уписивање ученица траје од 21.—23. августа.

У I. разред примају се ученице, које су навршиле 10. годину живота и које су с добрим успехом свршиле IV. разред основне народне школе.

Ученице V. и VI. разреда осн. нар. школе могу бити примљене у II. и III. разр. ове школе, ако предходно положи пријамни испит из предмета, што су прописани за I. односно за II. разред ове школе.

При уписивању тражи се школска сведоцба од последње године.

Школарина се не плаћа. При уписивању све ученице III. и IV. разреда, а тако исто и ученице са стране, које се упишу у I. или II. разред, плаћају 2 круне уписнине, која иде у благајну српске православне црквене општине сомборске.

Као прилог у државни мировински фонд плаћа свака ученица по 30 потура.

У Сомбору, 15. (28.) јула 1903. год.,

Н. Ђ. Вукићевић
управитељ.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 59 2—2

Школска година се почиње у српској учитељској и учитељичкој школи сомборској 19. августа (1. септ.)

У мушку учитељску школу примају се младићи православне вере, благе нарави, здрави телом и душом и слободни од очне болести, такозване трахоме, који су бар у 15. годину живота ступили и четврти разред грађанске школе, гимназије или реалке с довољним успехом свршили.

Такође могу бити примљени и они ученици, који пред Професорским Збором строги пријамни испит положи из науке хришћанске, српског, мађарског и немачког језика, црквено славенског читања, малог црквеног појања, а такође из рачуна и земљописа и отачаствене повеснице у оној мери у колико се ти предмети у IV. разреду грађанских школа предају.

За приправнице примају се српкиње православне вере, које су IV. разред српске више девојачке школе или IV. разред грађанске или реалне школе успешно свршиле.

Ученици и ученице, које желе ступити у учитељску односно у учитељичку школу, имају донети са собом крштено писмо, лекарску сведоцбу о потпуном здрављу, школску сведоцбу из последњег разреда, а при том су дужни и једни и други из молитава и славанског читања испит положити. Женске имају још неизоставно са собом донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време учења у овој школи о свом трошку издржавати, а на изјави тој мора бити званично потврђење од тамошњег поглаварства, да су дотични родитељи у стању ову своју обвезу испунити, то јест, да средстава за издржавање својих кћери за време њихова школовања имају.

Приправници и приправнице, који из државних или других којих учитељских школа у Угарској у старије разреде ове школе намеравају, морају се подврћи пријамном испиту из српског, црквено славенског језика и црквеног појања.

Стан и храна само се у приватним кућама, по претходном одобрењу управитељевом погодити може.

Пријамни и поновни испити држаће се у недељак 18./31. августа почињући у 8. часова пре подне.

Уписивање ученика и ученица бити ће 19. 20. и 21. августа (1. 2. и 3. септембра) о. г.

У Сомбору 25. јула (6. авг.) 1903.

Н. Ђ. Вукићевић

срп. уч. школа Сомборских управитељ.

Умољавају се вештована уредништва српских листова, да изводе кратки садржај ове школске објаве бесплатно у своје цењене листове пренети.

СТЕЧАЈ. 65 2—2

На упражњено учитељско место у црквеној општини Старо Стапарској — епархији бачкој — овим се отвара стечај. Са овим учитељским местом скопчана је плата годишња од 900, т. ј. девет стотина круна и 140, т. ј. сточетирдесет круна у име стана и огрева, осим тога законом и наредбама прописани петогодишњи додатак од 100 круна, који може достићи највећу своту од 500 круна. Осим школ. уредбом од 1872. прописаних дужности изабраном учитељу спадаће још у дужност да од Благовести до Крстовдана — кад на њега ред дође — појачку дужност врши на стапарској водичкој капели. Рок стечаја је до Крстовдана т. ј. 14. (27.) септембра т. г. у који ће се дан и избор обавити. —

У Ст. Стапару 3. (16.) август 1903. године.
Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 56 1—2

На основу решења славн. Епарх. Школ. Одбора будимског од 1./14. Јула 1903. ЕШО. 698. 700/89. ех 1903. расписује се стечај на упражњено учитељско место у Срп. Титошу (Rácztötös, Ваганау). Плата је следећа:

За редовну школу 600 К, за повторну 80 К, 7¹/₂ ланца ораће земље, 1¹/₂ ланац ливаде на коју учитељ порезу и еквивалент плаћа и 60 К дрварине и у сеоској шуми толико, колико припада на земљу, слободан стан уз школу са 2 патосане собе, 2 кујне, подрумом, јестичаром и шталом и кућном баштом, од великог укопа 80 пот., од венчанице 80 пот.

Општина за сада има перовођу, ну у случају да се садашњи перовођа захвали или по своме звању одавде премести, учитељ ће имати за перовођство и рачуновођство 24 К, годишње.

Дужности су школском уредбом прописане. Могу компетовати само оспособљени учитељи, који имају испит из мађар. језика. Изабрани је дужан приликом сваког богослужења певницу држати.

Рок стечају 17. (30.) август 1903., када ће се и избор обавити. Изабрани је дужан одмах место заузети. Лична пријава узима се у обзир. Компетенти, који се желе лично пријавити, имају то на свој трошак учинити.

Из седнице месног школ. одбора држане у Срп. Титошу 20. јула (2. авг.) 1903. год.

Лаврентије Томић   Тодор Бошњак
перовођа.   председник.

Ш. О. 88/19. ех 1903. 62 1—2

СТЕЧАЈ.

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места при месној срп. правосл. вероисповедној мешовитој школи расписује се стечај.

Са овим местом скопчана је плата:

1.) у готовом новцу: 560 К и то: 480 К. за свакидашњу, а 80 К за пофторну школу; од мањег укопа 1 К од већег 2 К и од парастоса 17 К и петогодишњи доплатак од 100 К.

2.) у натури: ¹/₂ сесије комасиране (18. кат. јут. и 1270⁰), 3 кат. јутра 319⁰ пашњачке и 1271⁰ виноградске ораће земље (овогодишња је аренда 1200 К), државне и остале терете сноси учитељ; осим тога слободан стан са 3 собе, кујном, комором, шталом и уз стан башта од 625⁰.

Дужности су школском уредбом од 1872. г. прописане, при сваком богослужењу дужан је у цркви појати и децу цркв. појању обучавати.

Лична пријава узмеће се у призрење.

Ваљано инструиране молбенице имају се месном школском одбору до 1./14. септ. т. г. поднети.

Из седнице месног школ. одбора, држане у Шандору 27. јула (9. авг.) 1903. год.

Десанка Ракићева   Милош Пилић
перовођа   парох и председник.

Број ЕК. 415. ех 1903. 55 2—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћеног разреда у Петрињи, у коштајничком протопрезвитерату.

Рок компетовања оставља се до 12. (25) августа 1903. г.

Из сједнице Епарх. конвизиторије, држане у Плашком, 17. (30.) јула 1903.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 47 2—2

Потписана општина отвара овјем стечај на упражњено мјесто за учитеља и учитељицу на својој основној школи. Учитељу је плаћа 1200 — а учитељици 700 — круна годишње, уз слободан стан и огрев. Од спровода имаће учитељ 3 — а учитељица 2 круне.

Учитељ мора бити музикалан, да може и пјевачко друштво подучавати, и зато ће бити посебно плаћени, а жељети је, да и учитељица буде музикална. Према томе имају првенство такви и који су бар 1 годину службовали.

Дужности учитеља јесу подучавати школску младеж у прописним школским предметима и обдржавати пјевницу при ма којој Богомољи. Учитељици спада у дужност, поред наставних предмета, обучавати још женску дјецу у ручним радовима, у чему треба да је добро вјешта, а по могућности, да помаже и у пјевању црквеном.

Учитељ и учитељица морају бити Срби православне вјере са формалним оспособљењем као такви имају своје молбе, уз односне свједоцбе и исправе са свједоцбom моралног и политичног владања надлежне им власти, поднијети потписаној општини најдаље до 1. Августа т. г.

У Дервенти 2. Јула 1903.

Срп.-правосл.-црквено-школска општина.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 66 1—1

За српску вишу девојачку школу у Нов. Саду.

31. августа о. г. по нов. кал. обавиће се поправни, пријамни, поновни и приватни испити. — 1. 2. и 3. септембра трајаће уписивање а 7. септембра отпочеће редовна предавања.

У I. разред примаће се ученице, које су навршиле 10. годину живота и које су свршиле с добрим успехом IV. разр. осн. нар. школе. Ученице из V. и VI. разр. осн. н. школе могу се примити и у старије разреде ове школе, ако на пријамном испиту искажу добар успех из прописаних предмета дотичних разреда ове школе. Од ученица ван уже Угарске тражи се и знање из мађарског језика у оноликој мери, да могу с успехом продужити тај предмет на овој школи.

При уписивању иште се крштен лист, сведоџба од последње школске године и сведоџба, да је с успехом каламљена кривијим богињама. Од бивших ученица ове школе тражи се само сведоџба школска од последње године.

При уписивању плаћају нове ученице 3 круне, а бивше ученице 1 круну на школске потребе. Нови Сад. 8. (21.) августа 1903.

Арк. Варађанин
управитељ.

Ad Ш. С. 239. 260. и 253./321. ex 1903. 63 1—1

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај ради попуњења упражњеног места *катихете у српској учитељској школи сомборској.*

Катихета ће имати дужност предавати у најмање 20 недељних часова: веронауку, црквено-словенски језик, црквено појање, а поред тога спадаће му у дужност држање каталога и надзор ученица у цркви.

Са овим местом скончана је плата од годишњих 2000 круна и 10% од плате у име годишње станарине ако је изабрани катихета потпуно оспособљени (са катихетским испитом) ако је пак постављени без потпуне квалификације, имаће плату од 1600 круна годишње.

На ово место може компетовати онај Србин православне вере, који је православно богословско училиште са успехом свршио, ну првенство ће имати оно свештено лице, које је положило с успехом вероучитељски испит пред испитном комисијом у Карловцима.

Оспособљени катихета ће се у смислу школ-

ске уредбе од 1872. год. сматрати за две године дана службовања као привремено постављен, а супленат се уопће поставља у привременом својству.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о свршеним наукама односно о катихетском оспособљењу сведоџбе о евентуалном досадањем службовању и најпосле сведоџбе о религиозно моралном владању — имају компетенти поднети потписаном председништву *најдаље до 31. августа (13. септембра) 1903. године.*

У Карловцима, 4. (17.) августа 1903. године.

Председништво

срп. прав. нар. Школског Савета.

Бр. Е. К. 481. ex 1903.

64 1—1

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћ. разреда у Јошанима, у кореничком протопрезвитерату.

Рок комитовања оставља се до 18/31. августа 1903.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 17. (29.) јула 1903.

Предејничтво.

ШКОЛСКА ОБЈАВА 67 1—1

У српској учитељској школи у Карловцу почиње се школска година 1903—4 1. септембра по нов. кал.

У учитељску школу примају се Српкиње православне вјере, које су навршиле четрнаесту годину живота и свршиле IV. разред више девојачке школе, или које друге средње школе, а при том су здраве. Свака ученица *мора* собом донијети: крсни лист, љекарско свједочанство о добром здрављу и школско свједочанство пошљедњег разреда.

Приправнице рођене у круновинама св. Стевана имају право на штипендије из народних фондова и Мушицкове закладе, али морају приложити молби и свједочанство сиромаштва. Молбенице се предају управи између 5. и 10. септ. по нов. кал.

Уписивање ће бити од 1—5. септ. од 9—12 сати прије подне. Призивање „св Духа“ и читање школских закона и распореда часова биће 6. септ. Редовна предавања отпочеће у понедељак 7. септ. по нов. кал.

У п р а в а

српске учитељске школе у Карловцу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

WWW.UNMIB328./ex 1903.

54 2-3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској задужбини пок. Јована и Марије Трандафила имају се попунити почетком школске год. 1903/4. осам питомачких места, свако са стипендијом од год. 1000 круна.

За питомца ове задужбине може бити изабран без разлике народности, само онај припадник Австро-Угарске монархије, који је источно-православне вере, који је сиромах и здрав и који је бар нижу гимназију са одличним, односно врло добрим успехом и добрим владањем свршио.

Од горе споменутих упражњених места, четири места су одређена за питомце родом из Ердеља под напред истакнутим погодбама.

Молбенице ваља поднети на избор овлаштенном потписаном православном српском митро-

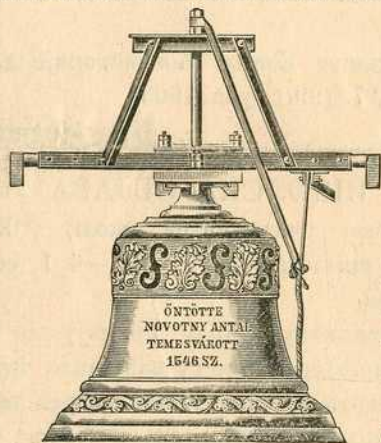
литу патријарху најдаље до 1. (14.) септембра 1903., а уз молбеницу ваља приказати: 1) крсни лист; 2) школску сведоцбу од последње године; 3.) сведоцбу од надлежне политичке власти (није довољна само потврда опћ. поглаварства) о имовном стању, у којој ће бити тачно наведено, какав иметак (са ознаком вредности) и приходе имају родитељи молитељеви свент. сам молитељ; најпосле 4.) лечничку сведоцбу, у којој ће се нарочито имати истаћи, и то, да ли је и с каквим успехом молитељ каламљен у своје време против богиња. У молби ваља рећи, камо да се достави одлука са списима после поделе стипендија.

У Карловцима 15. (28.) јула 1903. године.

Георгије с. р.

Патријарх

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

15—25 ex 1903. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима. 532. 1903

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА